గాంధర్వము: ఇయ్యది కన్యాపురుషు లొండొరులను జూచుకొనినంతమాత్రనఁ బెండ్లిచేసికొనుట.[1] ఇట్టి వివాహము భ్రమ కాకరంబుగదా. వినికిడిమాటలవలనను ఆకస్మిక దర్శనము వలనను ఒక్కరినొక్కరు ప్రేమించిన నా ప్రేమ కొన్ని సందర్భములఁ గ్రమక్రమముగ క్షీణించి దానిస్థానమున నసహ్యత నా దేశంబగుట సర్వజనవిదితము. అట్టి సందర్భముల బంధవిమోచనమునకు మార్గము లేకపోయిన ననర్థములు వాటిల్లును గదా!

ఆసురము:[2] ఈ తెగ పెండ్లిండ్లు నేఁటికిని మనదేశమునఁ గానవచ్చుచు మన సంఘాభివృద్ధికి వేరుపురువ్వులై పరిణమించుచున్నవి. ధనాశాపిశాచము పీడింపఁ గన్యాశుల్కము పుచ్చుకొని తలిదండ్రులు మాంసవిక్రయ మనిదైన వెనుదీయక తాముగడుపార కన్న బిడ్డలను అమ్మివేయుటను మన ధర్మకర్తలు ఒక విధమగు వివాహముగ వర్ణింపక తప్పనందుల కెంతయుఁ జింతిల్లవలసి యున్నది. అయిన వారిడిన పేరు మాత్రము ఈ వివాహముల నెంతవఱకు ఖండింపవలెనో యంతవఱకును ఖండించుచున్నది. ఇట్లు దుష్టమగు వివాహంబుగావున దీనికి విమోచనం బవసరమని వేరుగఁ జెప్పఁబనిలేదు. కులగోత్రములను స్థితిగతులను రూపారూపంబులను ఆరోగ్యానారోగ్యంబులను

---

1. గాంధర్వః సమయాన్మిథః— యాజ్ఞవల్క్య. 1-61.
2. ఆసురో ద్రవిణాదానాత్ యాజ్ఞవల్క్య 1—61
మనుస్మృతి 3—33

యౌవనవృద్ధాప్యంబులను యోగ్యతాఽయోగ్యతలను విచారింపక భర్తను గట్టి పెట్టిన నాతఁడు దుర్మార్గుఁడో షండుఁడో యైన భార్య యేమిచేయవలయును? ఆతనిం బరిత్యజింప వలసినదే గదా! ఈ కన్యాశుల్కాచారపు దుష్ఫలంబులను మాన్పుటకు నిప్పుడు మనదేశంబున దాంపత్యవిమోచన స్మృతియొండు చంద్రగుప్తుని కాలంబునందువలెఁ గల్పించిన శ్రేయోదాయకంబగు నని తోఁచెడిని.

రాక్షసము: యుద్ధమునందు కన్యయొక్క బంధువుల నోడించి కన్య నెత్తుకొని పోవుటకు రాక్షసమని పేరు.[1] రుక్మిణీ కృష్ణుల వివాహ మీ తెఱంగుది. పూర్వము ఈవిధమగు వివాహములయందు కన్యాపురుషులకుఁ బరస్పరానురాగము విస్పష్టముగఁ గానఁబడుచున్నది. అది యుండినను గాంధర్వ వివాహముతో నిదియును సామ్యముకలదియే కాన దీనను భ్రమాదుల కాస్పదంబుగలదు. ఒకవేళ నిందు కన్యక కనురాగము లేకుండుటయుఁ దటస్థింప వచ్చును. అప్పుడిది గాంధర్వంబున కంటె దూష్యంబయ్యెడు. కావున నిద్దానికిం గూడ విమోచన స్మృతి.

పైశాచము: ఇది వివాహములయం దధమము. కన్య కిష్టము లేకయే ఆమె నిదురించుచుండఁగనో మైమఱచి యుండఁ

---

1. రాక్షసోయుద్ధహరణాత్ : యాజ్ఞవల్క్య 1—61
మనుస్మృతి 3—33

గనో మనోవికలత్వమందియుండఁగనో ఆమెపైఁబడి వరుఁడు ఆమెను లోఁబఱచుకొనుట పైశాచ మనంబరగు. ఇద్దానిని వివాహవిధులలో మన గర్మకర్త లేల చేర్చిరో తెలియ రాకున్నది.[1] ఈ బంధమునకు విమోచన మవసర మని వేరుగ వ్రాయవలెనా? వట్టి విమోచనమొక్కటియేగాక కామాంధకారసంజనితదుశ్చేష్టాలంకృతుండయి ఈవిధమగు వివాహంబు నాశించువరునకు నుచితంబగుఁ గఠిన శిక్షాస్మృతియుఁగూడ యత్యంతావశ్యకంబె. అయిన చంద్రగుప్తుని కాలంబున నా శిక్షాస్మృతి మాత్ర ముండినట్లు గానరాదు.

ఎనిమిదివిధముల వివాహములను జర్చించి పైనివ్రాసిన విషయములు వాకొనిన పిదప చంద్రగుప్తునికాలమునఁ బ్రచారమునం దుండిన దాంపత్యవిమోచనచట్టముయొక్క లాభాలాభము లిట్టివని మా చదువరులకుఁ బ్రత్యేకించి నివేదించుకొనఁ బనిలేదు.

చంద్రగుప్తుని కాలమున మఱియొక చిత్రము కలదు. ఆస్తివిభాగములు చేసికొనుటకు హక్కుదారు లెల్లరును యుక్తవయస్కు లయియే యుండవలెను. యుక్తవయస్కులు గాని హక్కుదారులుండి వారికి యుక్తవయస్సు రాకముందే విభా

---

1. సుప్తాం మత్తాం ప్రమత్తాం వా రహో యత్రోపగచ్ఛతి
సపాపిష్టో వివాహానాం పైశాచశ్చాష్టమో ఽధమః. మనుస్మృతి 3—34

ములుగ తీర్మానము చేయఁబడినచో వారికి అప్పులతో సంబంధము లేకుండెను. ఆస్తికిమాత్రము వారు హక్కుదారులే గాని అప్పులకు వారు ఉత్తరవాదులు గారఁట![1]

1. అర్థశాస్త్రము ప్ర. 3. అ. 5.

పదియవ ప్రకరణము.

చంద్రగుప్తుని సమకాలీనులు.

చరిత్రమున మహాపురుషు లెప్పుడును నొంటిగఁ దోఁచుట లేదు. పరిస్థితి పరిపక్వము గుదిరినంగాని మహాపురుషు లవతరించుట యరుదు. కాన లోకచరిత్రమున సుప్రసిద్ధములగు పట్టుల నెటఁ బరిశీలించినను కార్యనిర్వాహణాధురంధరులు సమాజములు కల్పించుకొని విచ్చేసిరో నాఁ బరఁగుచుండ్రు. చంద్రగుప్త చక్రవర్తికాలము నిట్టిదియే. చంద్రగుప్తుని గంటికి రెప్పవోలె కాచి యాతనికి రాజ్యమును సంపాదించిపెట్టిన చాణక్యుండును, ఆచాణక్యునకుఁ బ్రశంసనీయుండగు విరోధియయి పరఁగిన రాక్షసుండును, చంద్రగుప్తుఁ డడవుల నిడుములు గుడుచుచుండ లోకమునంతయు నేకచ్ఛత్రముక్రిందికి దేఁ బ్రయత్నించిన సుప్రసిద్ధ వీరుండగు నలెగ్జాండరును, అలెగ్జాండరునకుఁ దరువాత నాతని కార్యమును గొంతదీర్చి యంతటి వాఁడని పొగడ్తఁగని చంద్రగుప్తచక్రవర్తిరాజ్యము నపహరింపనే తెంచి యాతనిచే పరాజితుఁ డయి తనబిడ్డ నాతనికిచ్చి సంధిచేసికొనిన శెల్యూకసును, శెల్యూకసుచే నిర్ణీతుఁడయి చంద్రగుప్తుని యాస్థానమున రాయబారిగనుండి తన దినచర్యగ్రంథముచే నిప్పుడు

హిందూదేశ పూర్వచరిత్ర లేఖనమునకు నాధారభూతుఁ
డయిన మెగాస్తనీసును మనకు సంస్మరణీయుఁడు. వీరిచరిత్ర
దొఱకినంత వఱకు సంక్షిప్తముగ నీ క్రిందఁ బొందుపఱచు
చున్నారము.

చాణక్యచరిత్రము.

శ్రీమద్రామాయణమునందు అయోధ్యాపురిని దశరథ
సుమంత్రులను, కిష్కింధాపురిని సుగ్రీవహనుమంతులను, భార
తమునందు ధృతరాష్ట్రవిదురులను, కృష్ణార్జునులను చేర్చిచేర్చి
తలఁచుట యెంతప్రకటమో, అటువలెనే ముద్రారాక్షసమును
చదువువారలకు చాణక్యచంద్రగుప్తులను, నందరాక్షసులను
ఏకశ్వాసముతో స్మరించుట సహజము. మఱియు నా చదు
వరులు చాణక్యవాక్యములను చాణక్యచేష్టితములను పరికించు
తఱి, విశ్వామిత్రుని కోపసాహససామర్థ్యములను, భీష్ముని
నీతి ప్రవీణతను, కృష్ణుని శత్రుసంహారమును కపటసూత్ర
ధారిత్వమును, హనుమంతుని స్వామికార్య ధురంధరత్వమును,
హనుమద్భీష్ముల బ్రహ్మచర్యానిష్ఠను స్మరింపకమానరు.

విష్ణుపురాణములోను మత్స్య వాయు భాగవతపురాణ
ములందును, బృహత్కథయందును చాణక్యుఁడు ప్రశంసింపఁబడి
యున్నాఁడు. కామందకములో "ప్రతిగ్రహముచేయనిదియు
విశాలమునైనదియునగు ఋషివంశములలో పుట్టిన యశస్వి,

అగ్నిసమతేజుఁడు, వేదవిద్వరుఁడు, నాల్గువేదములను ఒక్క వేదము వడువున అధ్యయనము చేసినవాఁడు, ప్రజ్వలన తేజుఁడు, అభిచారవజ్రముతో నందపర్వతమును వేరుతో పడఁ గొట్టిన భూసురుఁడు, శక్తిధరసముఁడు, మంత్రశక్తితో నేకాకిగ కార్యకరణశక్తుఁడు, చంద్రగుప్తునకు ఈమేదినిని సంపాదించి యిచ్చినవాఁడు, అర్థశాస్త్ర మహాసముద్రమునుండి నీతిశాస్త్రామృతమును చిలికియెత్తినవాఁడు నైన విష్ణుగుప్తునకు నమస్కరించెదను"[1] అని యున్నది.

రాక్షసుఁడు చాణక్యసన్నిధి చేరినపుడు, "ఇతఁడు గదా దురాత్ముఁడు లేక మహాత్ముఁడు కౌటిల్యుఁడు! సముద్రము రత్నములకెల్ల బొక్కసమయినయట్లు సర్వశాస్త్రములకును శరణ్యుఁడైనవాఁడు. వీనియందు మాత్సర్యవశమున గదా ఈతని గుణా

---

1. వంశే విశాలవంశానా మృషీణామివ భూయసాం ।
అప్రతిగ్రాహకాణాంయో బభూవభువివిశ్రుతః ॥
జాతవేదా ఇవార్చిష్మా న్వేదా న్వేదవిదాంవరః ।
యోఽధీతవాన్సుచతుర శ్చతురోఽప్యేక వేదవత్ ॥
యస్యాభిచారవజ్రేణ వజ్రజ్వలనతేజసః ।
పపాతమూలతశ్శ్రీమా న్సుపర్వానందపర్వతః ॥
ఏకాకీమంత్రశక్త్యాయః శక్తశ్శక్తిధరోపమః ।
ఆజహారనృచంద్రాయ చంద్రగుప్తాయమేదినీమ్ ॥
నీతిశాస్త్రామృతంధీమా నర్థశాస్త్రమహోదధేః ।
య ఉద్దధ్రేనమస్తస్మై విష్ణుగుప్తాయవేధసే ॥

ములకు పరితోషింపక యున్నారము!' [1] అనుచు పాండిత్యస్తవమును జేసియున్నాఁడు. దశకుమారచరితము, పంచతంత్రము, కాదంబరి, చణ్డకౌశికము, బృహత్కథ, హితోపదేశము, విక్రమార్కచరిత్రము మున్నగు గ్రంథములయందు సమస్తరాజనీతిశాస్త్రములకును చాణక్యుఁడు శ్రేష్ఠప్రమాణముగ నంగీకరింపఁబడియున్నాఁడు[2].

---

1. ఇదం సర్వశాస్త్రాణాం రత్నానామివసాగరః ।
గుణైర్న పరితుష్యామో యస్య మత్సరిణో వయమ్ ॥

2. నీతిశాస్త్రము మనదేశమునందు మొట్టమొదట నుత్పన్నమయినది. సంస్కృతగ్రంథావళియం దత్యంత ప్రాచీన మయినది. చాణక్యుని నీతిసారము స్వజాతీయశాస్త్రము లన్నిటిలోను అత్యంతము బహుజనాదృత మయినది.

ఇటీవల రెండుమూఁడు వత్సరములక్రిందట మైసూరు రివ్యూనందు మ=రా—రా—శ్రీ. ఆర్. శ్యామశాస్త్రులుగారు, బి. ఏ. చాణక్యకృత అర్థశాస్త్రమునందు ఒకభాగమును ఇంగ్లీషునందు భాషాంతరీకరించుచు వచ్చిరి. ఇయ్యది ప్రాచీనగ్రంథ ప్రతిగా ననేకపండితులచే నంగీకరింపఁబడియున్నది. చాణక్యరచిత శాస్త్రములును అందు రూపముగ నలఁడుపడసిన బిరుదులును ఈదిగువ శ్లోకమునందు గూర్చియున్నవి.

వాత్స్యాయనో మల్లనాగః కౌటిల్యశ్చణకాత్మజః ।
ద్రావిలః పక్షిలస్వామి విష్ణుగుప్తశ్చాంగులశ్చసః ॥

ఇందు పక్షిలనామమున అతఁడు నైయ్యాయికుఁడనియు, కౌటిల్య పేర రాజతంత్రజ్ఞుఁడనియు, జ్యోతిశ్శాస్త్రమునందు విష్ణుగుప్తుఁడనియు, కామసూత్రములయందు వాత్స్యాయనుం డనియు నీతిశాస్త్రమునందు చాణక్యుఁడనియుఁ బ్రసిద్ధిఁగాంచియున్నాఁడు. మల్లనాగనామము అతని యుద్ధవీరత్వమును, ద్రావిలనామము రణరంగ ప్రాముఖ్యతను ప్రకటించుచున్నవి. అంగుల

ముద్రారాక్షసమునందు ప్రబలపాత్రముగఁ బ్రజ్వలించుచు, పరిస్ఫుటబుద్ధిని, ఆత్మవిశ్వాసమును, యుక్తితంత్రజ్ఞతను, నిరంకుశ నీతిశాస్త్ర ప్రావీణ్యమును, దూరదర్శనమును, నిర్ణీత ఫలప్రాప్తికి వలసిన సర్వోద్యమ పరత్వమును చాణక్యుఁడు వెల్లడి సేయుచున్నాఁడు. ఈనాటకమునందలి సర్వకార్యవ్యవసాయము చాణక్యునిదిగనే ద్యోతక పడుచున్నది.

ఇతఁడు "విఘ్నైర్ముహుర్ముహురపి హన్యమానాః ప్రారబ్ధముత్తమగుణా నపరిత్యజన్తి,"[1] అను శ్లోకమునకు దృష్టాంతరూపుఁడన్నను సరిపోదు. విఘ్నములఛాయలైనను పొడఁగట్టనట్టులు భూతభవిష్యద్వర్తమానములను గణితశాస్త్రజ్ఞుల సునిశ్చితతో సమాసపఱచి, యుపక్రమించిన యత్నములను పూర్వనిర్ణీత యుపసంహారములకు కొనసాగించుచు ఆయాదేశములలో నాయాకాలములలో అస్ఖలిత జయులై సంచరించిన మహాత్ములలో నొకండు. గ్రీకులలో అలెగ్జాండరు, రోమనులలో సీజరు, ఫినిషియనులలో హానిబలు, యూరోపియనులలో నెపో

నామము గణితశాస్త్ర నిపుణులను తెలిపెడని కాఁబోలు. పాఠాంతరము త్రికాండ శేషమునందు అంసుల అని యున్నందున విశాలభుజుఁడు పృథుగాత్రుఁడని సూచించుచున్నది.

1 శా. ఆరంభింపరు నీచమానవులు విఘ్నాయాస సంత్రస్తులై
యారంభించి పరిత్యజింతు రురువిఘ్నాయత్తులై మధ్యముల్
ధీరుల్ విఘ్ననిహన్యమానులగుచున్ ధృత్యున్నతోత్సాహులై
ప్రారబ్ధార్థము లుజ్జగింపరుసుమీ ప్రజ్ఞానిధుల్ గావునన్

లియును, అమెరికనులలో వాషింగ్టను చరిత్రములఁ జదివిన వారల కెట్టియుత్సాహము పుట్టఁగలదో యట్టియుత్సాహము చాణక్య చంద్రగుప్తులచరిత్రము చదివిన వారికిఁ బుట్టకమానదు. అలకసుందరాదులకైన కొన్నికొన్ని యపజయములు, చిత్త క్లేశములు కలవు. కాని ఈ చాణక్యునకు మాత్ర మది యేమియు లేదు. "వృషలుని కిల్పనాయాసమును నాయొక్క మతి జాగరూకతయు" నని చాణక్యవచనమున చదువరులు తెలియగల్గుచున్నది. కాని, సమస్తవిషయములును అతఁడు అనాయాసముగనే నిర్వహించునట్టులు ఒక్కయుదంతము వెనుక మఱియొక్కటి అనాలస్యముగ నచ్చుటంబట్టి కార్యప్రవాహమునందు వేవేగముగ అందఱిని లాగికొని పోవునట్లును తోఁచుచున్నది.

ప్రతిజ్ఞాభంగకారి గాఁగల దయాదాక్షిణ్యముల కెడమియ్యక, అప్రతిగ్రహణవ్రతంబును మఱపింపఁగల రాజకీయాభిమానాడంబర కాంతులఁ గలనైనను తలఁపక, జీర్ణకుడ్యపు పర్ణశాలయందు త్రేతాగ్ని సంరక్షణావిహిత కర్మల పరిపాలించుకొనుచు బ్రాహ్మణ వృత్తిపరుఁడై రాజనీతి ధురంధరతయందు తన్నతియుక్తమార్గము నవలంబించుచు, బ్రాహ్మణక్షాత్రధర్మముల సమ్మేళన పఱచికొని, చాణక్యుఁడు శాంతాశ్వ ఉగ్రాశ్వములఁ బూన్చిన శకటంబుం ద్రోలు సారథి వలెఁ బ్రవర్తించె. "ఇక్కాలమందును బ్రాహ్మణాది జాతిజన్యులు స్వస్వధర్మముల పరిపాలించుకొనుటకు వీలులేక, అధర్మ

ములు శాస్త్రములయందు మాత్రము సుస్థిరములై నెలకొని యుండఁగ, దినదినానుభవమునందు మిశ్రాచారపరులై యుండఁ జూడమె? నిత్యకర్మానుష్ఠానములు త్రేతాగ్నిహోత్రక్రియలు గ్రామవాసములలో సహితము అంతర్థానములైనవి గదా?'' యందురే? మహమ్మదీయ ప్రభుత్వమునందు శ్రుతిస్మృతుల యథార్థానుష్ఠానము లెట్లుండెనో తచ్చరిత్రకారులు చెప్పఁ గలరు. తత్పూర్వమునందున చాణక్యుఁడు ఇప్పటి వారివలె వేషధారి బ్రాహ్మణుఁడనుట బొత్తిగ ననాదరణీయము. వారి నిష్ఠలెల్లయు బౌద్ధజైనుల వ్యాప్తిని అటంకపఱచుటకు చాణక్య ప్రభృతులైన బ్రాహ్మణులు పన్నిన కుట్రయని ముద్రా మంజూషమునందు చాణక్యవాక్యములుగ చెప్పఁబడియున్నది. కొందఱు పశ్చిమఖండపు పండితులు నిట్లే యూహించిరి. కాని ఇయ్యది శంకనీయమని తెలాంగుగారి యభిప్రాయము. నాల్గవ శతాబ్దమునందు బౌద్ధనిగ్రహము చేసినట్లు తెలిసెడి గుప్తవంశపురాజుల చెయిదమును చాణక్యునిపై నారోపించిరేమొ? బౌద్ధనిగ్రహకథను చోటియ్యక మెగాస్తనీసుదినచర్య వారిని గుఱించిన ప్రశంసయే చేయకున్నది. కావున బౌద్ధజైనులయాధిక్యతకు అశోకవర్ధనుని కాలమే మొదలనియూహింపవలసియున్నది. అథవా బౌద్ధులవంటి వారిని నిగ్రహించుటకు వారిని మించిన సుశీలతానుష్ఠానము యుక్తిమార్గముకాని కేవల రాజస తామసభూయిష్ఠమైన రాజద్రోహాదికార్యముల వంటిది కాదని

క్షప్తి నూపవలసి యున్నది. మనము నిర్ణయింపఁ గలదెల్ల నేమనఁగ, చాణక్యుని యభిప్రాయము స్వధర్మవును రక్షించు కొనవలసినది; క్షత్రియ కృత్యములలో ఫలసంప్రాప్తికిఁ గావలసిన మార్గ మేదియైనను నీతియుక్తమె యగు. రాక్షసుఁడు చంద్రగుప్త నాశమునకై చేసిన కూటప్రయత్నములును అటువంటివిగ నే యున్నవి. కావున ఆ కాలపు రాజామాత్య కులములవారి యభిప్రాయమున నీతిస్వరూప మట్టిదని భావింపఁబడి యుండె ననవలయు.

'చాణక్యవటువు' అన్న పదము రాక్షస రాక్షసపక్షపాతుల వైరహేళనములనేకాక చాణక్యుని వయస్సును రాక్షసుని వయస్సుకంటె మిక్కిలియు తక్కువయని గాన్పింపఁజేసెడిని. కొందఱి యభిప్రాయము చొప్పున చంద్రగుప్తుఁడు సర్వార్థసిద్ధికి మనుమఁడే యయిన నందు లతనికి పిన్నతండ్రులు కావలెను; అట్టి నందుల శైశవమునుండి కాపాడినవాఁడును మధ్యవయస్సు దాఁటినవాఁడుగను, చాణక్యుఁడు మధ్యవయః ప్రవిష్టుఁడుగను ఉండవలయు. *

చాణక్యుఁడు పరిపూర్ణముగ దుష్టాత్ముఁడాయనిన, రాక్షసుని సామర్థ్యమును, స్వామిభక్తిని శ్లాఘించువాఁడుగ నున్నాఁడు.

* "భో అమాత్యరాక్షస, విష్ణుగుప్తోఽహమభివాదయే" అను వాక్యమును బలుకుచు చాణక్యుఁడు రాక్షసునకు నమస్కరించుటయె యాతని న్యూనవయస్కతకుఁ జాలినంత యాధార మయ్యెడిని.

అటువంటి యమాత్యుని సురక్షితునిగ చంద్రగుప్త సాహాయ్యమునకు కూర్చి యుండనియెడల ముద్రారాక్షసమునకును ముద్రామంజూషమునకును' అవకాశాస్పదతలే లేకపోవుయుండును. మిత్రునికై ప్రాణత్యాగ, మానత్యాగ, క్షేమత్యాగ, కుటుంబత్యాగములకు అవలీలగఁ దెగించిన చందనదాసుని శ్లాఘించి కార్యార్థము కారాగృహాది పీడలకు లోఁబఱచినను, కడపట నతని లోకమునకెల్ల అగ్రశ్రేష్ఠిగా నియమించుచున్నాఁడు. చంద్రగుప్తుఁడు వృషలుఁడైనను, ప్రాచీనక్షాత్రకుల జనితపరిపాలిత రాజ్యమునకు, సింహాసన సదృశపార్థివ సాంగత్యమునుబట్టి అభిషేకముచేసినవాఁడు.

అర్ధరాజ్యదానము కొప్పుకొని పర్వతకేశ్వరుని పిలిపించినవాఁడు విషకన్యకద్వార యాతనిని చంపినదిచూచిన, "పూర్వప్రతిజ్ఞయగు నందరాజ్య సర్వస్వమునకును చంద్రగుప్తాభిషేకమునకును భంగము'గలైడిని. మఱియు నాపార్వతుఁడు అర్ధరాజ్యలాభముతోఁ దృప్తిఁబొందక అడియాసపడి స్వరాజ్యబలమును గూర్చికొని చంద్రగుప్తార్ధరాజ్యమును కబళించునట్టి యుని యతధర్ముండు. కావున అతని సామీప్యమున ప్రతిజ్ఞాసర్వస్వభంగమునగు" నని యూహించి ఇట్టి సందిగ్ధమున, పర్వతకుని తొలఁగించుట సునీతియే అనియు అందున కుపాయము రాక్షసుఁడె చూపఁగా దాని నంగీకరించుటయే భగవదాజ్ఞయనియు నూహించెఁబోలు. వైరోచకుని' యభిషేకమునకును అదేన్యాయ

మనుటతోఁగూడ కూటతోరణమునుండి చంద్రగుప్తుని తప్పించుటయు నధికముఖ్యాంతరమాయె. రాక్షసగ్రహణమునకై చేసిన యీయుపాయము పంచరాజనిగ్రహమునకును మలయకేతు సంయమనమునకును సాహాయ్యమగునట్టులు గావించిన బహుఫలదాయైకనీతిబీజము, ద్విపక్షసేనలకును అనగత్య జీవనష్టము లేకయుండునట్లును భూలుబ్ధులైన మూలకంటకులు మాత్రము నివారింపఁబడునట్లును, వేయఁబడుట మహామేధావియు, మహాజనోపకారియునగు వాని కర్తగా శ్లాఘింపఁదగినది. †

రాక్షసుని భేదించుటకు తానాలోచించినపుడెల్ల వీరరసంబగు ఆత్మశ్లాఘనవచనంబుల నేకాంతమున భాషించినవాఁడైనను రాక్షసమిత్రంబగు చందనదాసుని యెదుట "అన్యచ్ఛ, నందమివ విష్ణుగుప్త—" అనుచు ఆత్మస్తుతివిషయముగ అర్ధోక్తియందు లజ్జనునటించుటయు "సర్వంమే—(అనియర్ధోక్తియందు లజ్జనునటించుచు) వృషలస్య వీరభవతా సంయోగమిచ్ఛోర్న యః" అనునదియు చాణక్యుని సభావినయమును

† కర్లైలను గొప్పచరిత్ర తత్త్వజ్ఞుఁడు ఫ్రాన్సుదేశపు నెపోలియను బర్మనుదేశపు ఫ్రెడరిక్కు చక్రవర్తుల తారతమ్యములఁ బరిశీలించుచు, ఇరుతెగలకును ప్రాణనష్టము అనావశ్యకముగ హెచ్చక కార్యసాధకమైన పరాజయమె జయతుల్యమని భావించిన ఫ్రెడరిక్కుని కోమలతయే, అత్యంతప్రాణనష్టముతో జయసంపాదనము చేసిన నెపోలియనుని క్రౌర్యముకంటె మిక్కిలి శ్లాఘనీయం బని అభిప్రాయ పడుచున్నాఁడు.

ద్యోతక పఱచుచున్నవి. ఇట్టి స్వస్తుతియందు లజ్జగలవాని నైజము ఎంతటి నీతినమ్రతయో తేటపడుచున్నది.

కౌటిల్యుఁడను పేరఁబరఁగిన యీతని కౌటిల్యము ఇతనికి మాత్రము సహజమా? అనివిచారించితిమా, తనయనుజుఁడు లక్ష్మణుని చేసేవయందుచున్న శ్రీరాముఁడు సుగ్రీవవిభీషణులను అనుమోదించుచు వారి అగ్రజులయిన వాలి రావణులపై నభియోగముగావించిన కౌటిల్యమును, వాలి సుగ్రీవులు పోరుచుండు తఱిచెట్టుచాటుననుండి వాలిని ఏసిన కౌటిల్యమును, పూతనహాననము మొదలుకొని దుర్యోధన సంహారమువఱకును కృష్ణుఁడాచరించిన కౌటిల్యమును, భీష్మద్రోణ కర్ణహాననమునకై యాచరింపఁబడిన శిఖండి యుధిష్ఠిరార్జున కౌటిల్యములును, ఒక్కొక యుద్ధమునందును అలెగ్జాండరు వినియోగించిన కౌటిల్యమును, సీజరు అగస్టసుల కౌటిల్యమును, మహమ్మదు ఘోరి అల్లాఉద్దీను బాబరు ఔరంగజేబుల కౌటిల్యమును, క్లైవు హేస్టింగ్సు కౌటిల్యమును, నెపోలియనుని కౌటిల్యమును, బిస్మార్కు కౌటిల్యమును, ఈసమస్త కౌటిల్యుల క్రౌర్యమును జూడఁజూడ ధర్మాసక్తులకుఁ బూర్ణముగ గర్హణీయంబగున కౌటిల్యము రాజనీతియందు తఱచుగఁ గన్పట్టుచున్నదని చెప్పవలసి యున్నది. ఇది యెంతయు విచారకరము.

"చాణక్యుని అంతరంగ జీవితము అతిశ్లాఘనీయము. తీవ్ర నిత్యాచారానుష్ఠానములను యావజ్జీవబ్రహ్మచర్యావలంబనమును విన్నాయించి తక్కినయంశములందెల్ల తత్కాలికుఁడగు అరిస్టాటిలు పేరుగల అలెగ్జాండరుని గురువువంటి ఉగ్ర శిక్షకుఁడు. అతనియింట సమస్తఅలంకారాడంబరములును వర్జితములు. అతఁడు జితేంద్రియుఁడును సుఖదుఃఖ ఉదాసీనుండును. చిరంజీవియై మనియుండి వార్ధక్యమున ప్రాచీనాచారానుసారముగ అరణ్యనివాసియాయె. ఈప్రసిద్ధమహాత్ముని చరిత్రము చూడ నతి మహోన్నత దశయందును సర్వసంగపరిత్యాగమునకు ప్రమాణమైయుండె గావున నే బ్రాహ్మణభావ మట్టిదై యుండవలెనని శాసించినవాఁడు. సార్వభౌమాధికారైశ్వర్యములు అతని యాజ్ఞయం దిమిడియున్నను వానినన్నిటిని తాత్త్వికౌదాసీన్యముతో చూచువాఁడు. అతని సమస్తకృత్యములును పరిశీలింప సమస్త కలాశాస్త్రాధికారియు,కల్పనాకౌశల సంపన్నుఁడును అరిస్టాటిలు వలెనే సర్వశిష్యులను తనశక్తిననుసరించునట్లు వాంఛితముల నియమింప యత్నించినవాఁడును నైకను పట్టుచున్నాఁడు". 1

చాణక్యుఁకు 'బండదంతుఁడ'నియు హేళననామమును గలదఁట! అది యేలయనఁగ నతని యమ్మ ముంబంటిని పీకికొన్ము మన్నందున మాతృవిధేయతకు కొఱఁత లేక యట్లుగా పించి కొనెనఁట!

---

1. భువనచంద్రదత్తు.

కాఁబట్టి ఈమాతృభక్తియందు అరిస్టాటిలుకంటె నతని శిష్యు నలెగ్జాండరుకంటె మిక్కిలియు శ్లాఘనీయుఁ డని యెంచఁదగిన వాఁడు.

రాక్షసుఁడు.

చంద్రగుప్త చాణక్యులకుఁ దరువాత రాక్షసుఁడే ముఖ్యపురుషుఁడు. అయినను ఇతని చరిత్ర వ్రాయుటకుఁ జారిత్రకమగు నాధారము లెవ్వియుఁ గానరావు. ముద్రారాక్షస కథ వ్రాయునెడల నాఁడవప్రకరణమున రాక్షసుని బుద్ధిచాతుర్యమును స్వామిభక్తిని వెల్లడిపఱచు నంశములు పేర్కొనఁబడినవి. ఇదివఱకు చాణక్యచరిత్రము వ్రాయుటలో నతని వయస్సును గుఱించి కొంతచర్చించినారము. ఇతఁడు నందవంశమునకు మొదటినుండియు మంత్రియైపరఁగి ఆమైత్రిచే నావంశమును నిలుపఁబెట్టుటకు మహాసాహసమునఁ బ్రయత్నించిన ననన్యసామాన్యస్వామిభక్తుఁడు. విధివశమున నాతని పన్నుగడలెవ్వియును ఫలించినవిగావు. కష్టపరంపర లెన్ని డీకొనినను ఆలుబిడ్డలు ఇడుముల గుడుచుచున్నను దన కెంత యపాయము వాటిల్లినను వెనుదీయక కార్యము సాగినంతకాలము ధైర్యముతో స్వామికై పరిశ్రమ సల్పిన మహావీరుఁడుగదా ఇతఁడు. చాణక్యుఁడే ఇతనిని గుఱించి.

“కొందఱు ద్రవ్యకాంక్షమెయి
గొలుతురురాజుల ద్రవ్యమున్నచోఁ

గొందఱు రాజు లాపదలఁ
గూడినవాఁడు[1] భవిష్యదాశచే
నుందురు వీడకుండఁ; నిటు
లుర్వికిఁ బాసిన రాజులందు నీ
చందము భక్తిఁ జూపఁగలె
సాధులు మాత్రము దుర్లభుల్ గదా! ”

అని నుడివియున్నాఁడు. ఇంతకంటె నెక్కుడు వ్రాయుటకు వీలులేకుండుట కొంతయుఁ జింతిల్లవలసి యున్నది.

అలకసుందరుఁడు.

ఇతఁడె అలెగ్జాండరునాఁ బరఁగువాఁడు. ఈతనిని చంద్రగుప్తుని సమకాలికుఁడుగ నెన్నుట యెంత సమంజసము గాకున్నను సెల్యూకసురాజ్యముతో నీతనికి విశేషసంబంధముగలదగుటచేతను ఇతఁడు భారతవర్షముపై దండెత్తివచ్చినప్పుడు చంద్రగుప్తుఁడీతనిని సందర్శించినట్లు చెప్పఁబడియుండుటచేతను ఈతని చరిత్ర యప్పటి పాశ్చాత్య ప్రపంచపరిజ్ఞానమునకు ముఖ్యతమ మగుటచేతను నిట నది సంక్షిప్తముగ వర్ణితమగుచున్నది.

---

1. ఇయ్యది ఈక్రిందిశ్లోకమునకు శతావధానులఁ దిరుపతి వేంకటేశ్వర కవుల భాషాంతరీకరణము.

ఐశ్వర్యాదనపేత మీశ్వరమయం లోకోఽర్థతః సేవతే
తంగచ్ఛంత్యనుయే విపత్తిషు పునస్తే తత్ప్రతిష్ఠాశయా
భర్తుర్యే ప్రలయేపి పూర్వసుకృతాసంగేన నిఃసంగయా
భక్త్యాకార్య ధురంవహన్తి బహవ స్తేదుర్లభాస్త్వద్విధాః...

ఇతఁడు గ్రీసుదేశమున కుత్తరమునందలి మెసడోనియా రాజ్యమునకుఁ బ్రథమచక్రవర్తి నాఁజను ఫిలిపునకు పుత్రుఁడు. తల్లిపేరు ఒలింపియసు. అలకసుందరుఁడు జన్మించిన ముహూర్తము సుముహూర్తము. ఫిలిపున కప్పుడ మూఁడు శుభవార్తలొక్కట వచ్చిచేరెను. ఆతని సేనాని మహాయుద్ధమొక్కంట విజయముగొనుటయు, అశ్వము పందెమున గెలుపునందుటయు, అలకసుందరుఁడు పుట్టుటయు నొక్కనిమేషమున నాతని వీనులకు విందుగొలిపెను. (క్రీ. పూ. 355 సం॥ జూలై మాసము 6 వ తేది) నాఁటినుండి యలకసుందరుఁడు గారామునఁ బెరుగుచుండె. అతనికి మొదటినుండియు దేహముపై విశేషాభిమానము లేకుండెను. ఎల్లప్పుడును నుత్తమాదర్శములయెడనె అతనికి దృష్టి నిలుచుచు వచ్చెను. గ్రీసుదేశమున సుప్రసిద్ధములయి యెల్లయావనులకు నాదరణాస్పదములయిన ఒలింపియాపందెములకు నితనిని బురికొల్పిన 'నాతోఁ బ్రతిఘటింపఁ గిరీటధారులే తేరిరేని నేను పందెమునకుఁ బోవుదు" ననియె నఁట. ఫిలిపు నూతనముగ విజయము నందెననియు గొంతరాజ్యమును గైవసము చేసికొనెననియు వినినప్పుడెల్ల నలకసుందరుఁడు సంతసించుటకు మాఱుగ తనప్రతాపమును బ్రకటించుటకు నవసరములు దగ్గుచు వచ్చునేయని చింతించు చుండెనఁట !

ఇట్టి తేజోవంతుఁడగు నీబాలుఁడు కార్యములయందుఁ దన ప్రతిభను జూపకుండువాఁడుగాఁడు. ఫిలిపులేని సమయ

ఘున పారసీక దేశమునుండి కొందఱు రాయబారు లాతని నగరమునకు విచ్చేసిరి. అప్పు డలకసుందరుఁడు వారి కుచితమర్యాదతో స్వాగతమిచ్చి వారినుండి ఆ యా దేశముల స్థితిగతులను, వ్యాపారములను అందలి మార్గములను ప్రభుత్వపద్ధతులను నరసికొనియెను. దీనికిఁ గొంత కాలమునకుఁ దరువాత నలకసుందరుని బుద్ధిని ధైర్యమును వెలువఱచు విశేష మొక్కటి దటస్థించెను. ఫిలిపునకు క్రొత్తగుఱ్ఱ మొండు బహుమానముగ దొఱకెను. దానిని స్వాధీనపఱచుకొని స్వారిచేయుట కెవ్వరికిని సాధ్యముగా లేదు. పెద్దవారలపాటు లన్నింటిని జూచుచుండిన బాలుఁ డలకసుందరుఁడు "అరరె! వీరు దీనిని స్వాధీనముచేసికొన లేకున్నారే" యని యొకటిరెండుమారులు తండ్రికి వినవచ్చు తెఱంగున గొణఁగెను. అంత ఫిలిపు దన కుమారుని పొగరునకు నచ్చెరువంది యశ్వముపై నతనిని స్వారిచేయ నియోగించెను.

అంత నలకసుందరుఁడు గుఱ్ఱపునీడ దానిముందు రానట్లు త్రిప్పి దాని నధిరోహించి దౌడు విడువసాగెను. అది కని యెల్లరుం బ్రశంసించిరి.

అరిస్టాటిలు నా సుప్రసిద్ధుఁడగు గ్రీకు తత్వవేత్తకడ అలకసుందరుఁడు విద్యాభ్యాసము చేసెను. నైజశక్తిం జేసియు గురుప్రభావంబునను నతఁడు పదునారు వత్సరంబుల వాఁ డగుసరికి ఫిలిపువలన నొకడొనియాకుఁ దానులేని సమ[illegible] ప్రతి[illegible]

ధిగ నేమింపఁ బడియెను. తండ్రి యొక దండయాత్రకుఁ బోయి యున్న సమయమున మెడారిజాతివారు తిరుగుబాటు నొనర్చిరి. బాలుం డయ్యును అలకసుందరుఁడు వారిపైనెత్తిపోయి వారిని బరాజితులఁ జేసి తనపేర నొక పట్టణమును గట్టించెను. తరువాత తండ్రి తోడం గూడ యుద్ధభూమికి వెడలి కెరొనియా యుద్ధ మని పేరుగాంచిన సమరమున ముఖ్యుఁడై పనిచేసెను. ఫిలిపు కుమారుని మిక్కిలి గౌరవముతోఁ జూచుచువచ్చెను.

అయిన నియ్యది బహుకాలము నడచినది గాదు. వయసుచెల్లి నవాఁడే యయినను ఫిలిపు మోహావేశముచే రెండవ భార్యను బెండ్లియాడెను. దానివలన గృహకల్లోలములు కలిగి అలకసుంద రుఁడు దేశత్యాగియయి తలఁదాచుకొనవలసి వచ్చెను. ఒక స్నేహితుని మధ్యవర్తిత్వమున నతఁడు మరల తండ్రి కడస్నేహ భావముతో వచ్చి చేరెను. పిదపఁ గొంతకాలమునకు నన్యా యము ననుభవించి క్రుద్ధుండయిన పౌరుఁడొక్కఁడు ఫిలిపును దుదముట్టించెను. అలకసుందరుఁడు సింహాసనము నధిష్టించె (క్రీ. పూ. 335). వెన్వెంటనే ఫిలిపు సామ్రాజ్యమున నెల్లెడల తిరుగు బాటులు దలసూపి రాజ్యవిచ్ఛేద మగునట్లు గాన్పించెను. గ్రీకుపట్టణములగు థీబ్సు ఆథెన్సులు యుద్ధమునకు సమకట్టెను. అలకసుందరుఁ డందఱ సాహసమున నెదిర్చి పరాజితులఁ గావిం చెను. గ్రీకుపట్టణ రాజ్యములెల్లయు నితనిని తమనాయక శిఖా మణిగ నెన్నుకొని అప్పుడు దమకును పారసీకప్రభువగు డెరయు

సునకును నడచుచుండిన విగ్రహమున కీతనిని నియమించిరి. తమూరమి యీకాలప్రాంతమున నొక విచిత్రమగు నుపాఖ్యానము జరిగినట్లు తెలియుచున్నది. గ్రీకుపట్టణములు అలకసుందరుని తమనాయక శిఖామణిగ నెన్నుకొను సమయమున దేశము యొక్క పదిచెరంగుల యందలి ప్రముఖులెల్లరును విచ్చేసి యుండిరి. సైనోపునగరమునకుఁ జేరిన 'డయోజనిసు' అనుతత్త్వశాస్త్రివేత్త మాత్రము రాఁడయ్యె. ఏల రాకుండెనో చూచివత్తముగాక యని యలకసుందరుఁడు పయనమై పోయెను. ఆ సమయమున డయోజనిసు సూర్యరశ్మిలో పరుండి యుండెను. జనులు గుంపుగ వచ్చుటంజూచి యతఁడు తలయెత్తి చూచెను. అంత నలకసుందరుఁ డాతని సమీపించి "అయ్యా, తమకు నేనెవ్విధముననైన నుపయోగపడఁ గలుగుదునే" యని యడుగ "నీవు సూర్యరశ్మి కడ్డము నిలువకున్నఁ జాలును" అని ప్రత్యుత్తరమిచ్చెనఁట! అది విని యలకసుందరుఁ డాతని స్వాతంత్ర్యమునకుమెచ్చి "నే నలకసుందరుఁడుగాకుండిన డయోజనసునగుటకాస చేసియుందు" నని పలికెను. దీనింబట్టి యలకసుందరుఁ డెంత నమ్రతగలవాఁడో చదువరు లెఱుంగఁ గలరు.

గ్రీకుపట్టణములచే నాయకశిఖామణిగ నెన్నుకొనఁబడి అలకసుందరుఁడు పారసుపైకి వెడలెను. ఇప్పుడు మనయందువలె నక్కాలమున గ్రీకులయందున్నగు జాతులవారియందుఁ గూడ శకునములయెడ నెక్కుడు నమ్మక ముండెడిది. ఆ నమ్మక

ములవలన నిప్పుడు మనకుఁ గార్యభంగము గలుగునట్లే వారికిని గార్యభంగ మగుచుండెడిది. అలకసుందరుఁడు మాత్ర మట్టి నమ్మకముల యాటంకమునకు నిలిచినవాఁడుగాఁడు. శకునములు దన్ననుసరించునట్లు చేసెనేగాని, తాను శకునముల ననుసరింపఁడయ్యె. ఇట్లు మహాశక్తితోఁ గార్యములు సలిపి శత్రువుల భూమిం జొచ్చి వారిని రణరంగంబున నోడించి వారిదేశమునందు విశేషభాగము నాక్రమించుకొని యుద్ధములందు దొరకిన కొల్లను గ్రీకుపట్టములకు బహుమానముగా ననిపెను. గార్డియ మను పట్టణమును స్వాధీనము చేసికొనినప్పు డచ్చటి జను లొక రథమును జూపి దానికాడికి వైచియుండిన ముడిని విడఁదీసినవాఁడు లోకంబునంతయు నేకచ్ఛత్రాధిపతిగ నేలు నని నుడివిరి. అంత అలకసుందరుఁడు కత్తిదూసి యాముడిని భేదించి వైచెనని చెప్పుదురు. ఇప్పటికిని ఆంగ్లేయభాషయందు "గార్డియను ముడినివిప్పుట" యనిన గొప్పచిక్కును వదలించుట యని యర్థము. ఇంచుమించుగ నీగార్డియను ముడినివిడఁదీసిన కాలముననే అలకసుందరుఁడు జబ్బుపడియెను. అతని రుగ్మతకుఁ దగు మందు నిచ్చువారులేరైరి. అప్పుడు ఫిలిపు అనువాఁ డొకఁడు సాహసించి ఔషధంబియ్యవచ్చెను. కాని అతఁడు కపటియనియు దెరయసుపక్షపాతియనియు నాతనిచేతి యౌషధమును గొనవల దనియు నలకసుందరున కొకమిత్రుఁడు వ్రాసెను. అలకసుందరుఁ డది చూచికొని ఫిలిపు మందుగిన్నె చేతి కందిచ్చిన తరుణమున నా

యుత్తరము నాతని కిచ్చుచు మందును ద్రావివైచెను. ఫిలిపును విభ్రాంతిచెందెను. అప్పుడు ఫిలిపు అలకసుందరుల డెందములం గొందలము గొనిన భావము లూహ్యములేగాని వర్ణనీయములు గావు. కొంతసేపటికి అలకసుందరుండు మందువలన నారోగ్యము పొందువడం దన మెకడోనియనుల కమందానందము గలిగించుచు డెరయుసును సంపూర్ణముగ నోడింప బయలుదేరెను. అజాగ్రత్తవలన డెరయుసు ఇఱుకుప్రదేశమున యుద్ధముచేయ వలసివచ్చినందున అలకసుందరుని సైన్యము కొద్దియేయైనను సునాయాసముగం బారసీకులను దోలివైచెను. డెరయుసు మాత్రము దప్పించుకొని పోయెను. అతనిభార్యయు తల్లియు మఱియిద్దర వివాహితలగు కన్యలును నలకసుందరునిచేం జిక్కిరి. వారి కీతండు గనుపఱచిన మర్యాదవలన నితండు డెరయుసునకే సంస్తవనీయుం డయ్యెను. ఆ యువిదలకు అలెగ్జాండరు రాజవనితలకుందగు సదుపాయము లన్నియు నమర్చెను. పురుషు లెవ్వరును వారి యంతికముల కడకు పోంగూడ దని శాసించి వారి కేలాటిలోపమును రానీక కాపాడెను. డెరయ సాక్షరుండు లేండనుటం దక్క వారికి డెరయుసునగరమునకంటె అలకసుందరుని నగరముననె నెక్కుడు సౌఖ్యము గల్పింపంబడెను. పట్టునడిన కొన్నిమాసములకు డెరయుసుభార్య గర్భస్రావమువలన మృతి నొందెను. తన యుదారహృదయమును డెరయుసు నెడం జూపుటకు వీలులేకపోయెనే యని వగచుచు నలకసుందరుం డామెకు

మహావిభవముతో నుత్తరక్రియలు జరిపించెను. ఇదివిని డెరయసు వికలమనస్కుండయ్యె. కాని ఆతనిభార్యతోఁగూడ పట్టువడి ఆమెయొద్ద అలెగ్జాండరునలన సేవకుఁడుగ నియమింపఁబడి ఆమె మరణానంతరము దప్పించుకొనిపోయి డెరయసుంజేరి యుండిన కొజ్జా టిరియు సనువాఁడు అలెగ్జాండరుయొక్క నైర్మల్యముం బ్రశంసించి నమ్మకమగు సాక్ష్యమువలికి డెరయసు మనముం దేర్చెను. అలెగ్జాండరు శుద్ధచరిత్రుఁడని నాఁడు నొక్కి నొక్కి వక్కాణించి యున్నాఁడు.

ఈ దుఃఖము వాటిల్లిన కొంతకాలమునకె డెరియసునకు నలెగ్జాండరుతో ఘోరయుద్ధము సంప్రాప్తించి అపజయము కలిగెను. నాఁటితో పారసీకసామ్రాజ్య మంతరించె. అలెగ్జాండరునకు గ్రీసుమొదలు భరతవర్షము వఱకుంగల ఆసియాఖండంబును ఈజిప్తుదేశమును లోఁబడిపోయె. అచిరకాలంబుననె డెరయసు పరలోకప్రాప్తిఁ జెందెను. అతని కళేబరంబును రాజపురుషుని కళేబరమునకుం దగినరీతిని మర్యాదదప్పకుండ సమ్మానించి ద్రావకములోనునిచి ఆతనితల్లికి నివేదించునట్లు అలెగ్జాండరు ఏర్పాటులఁ గావించెను. డెరయసుతోఁ బోరుసల్పుచుండిన కాలమున నలకసుందరుఁడు చూపిన కొన్నిగుణములు ప్రశంసనీయము లయి యతని స్వభావమును దెలియఁజేయుచున్నవి.

అరిస్టను అను సేనానియొక్కఁడు శత్రువులలో నొక్కరుని జంపి వాని శరీరముంగొని తెచ్చి అలకసుందరునకు సమర్పించి

"అయ్యా, మాజాతిలో నిట్టిసమర్పణకు బంగారుగిన్నె బహుమానము" అనియెనఁట. అంతట అలకసుందరుఁడు "వట్టిగిన్నె యేల? నిండుగిన్నె నిచ్చెద."నని యొక బంగారుగిన్నెకు సారా నించి అందిచ్చి అతనిని గౌరవించు తెఱఁగునఁ దానును ద్రావెను.

ఒకదివసము హీనజన్ముఁ డొకమెకఁదోనియను కంచర గాడిదెపయి రాజుగారి ద్రవ్యమును వేసికొని బొక్కసమునకుఁ దోలుకొని పోవుచుండెను.మార్గమధ్యమున నామోయుపశువు పడిపోయెను. అంతట నాసేవకుఁడు ద్రవ్యపుమూటలను వీపున వేసికొని మోయలేక మోసికొనిపోవుచుండెను. అప్పుడు వానిని అలకసుందరుఁడు చూచుట తటస్థించెను. వెంటనే సంగతులు తెలిసికొని అలెగ్జాండరు "మిత్రమా! నిలువుము. ముందునకు సాగిపోవలదు. అది నీ సొమ్మే. నీయింటికిఁ గొనిపోయి నీవే యుపయోగించుకొనుము" అని నియోగించెను. ఆహా! ఒక్కనిమిషంబున దారిద్ర్యమునుండి లేవఁదీసి మహైశ్వర్యవంతునిగఁ జేసిన అలెగ్జాండరు నెడ నాదరిద్రుఁ డెంత భక్తివిశ్వాసములు గలవాఁ డయ్యెనో మన మెఱుంగఁ గలమా? అలెగ్జాండ రింతటి యుదారవంతుఁ డనియైన మన మిప్పుడు లెక్క వేయఁగలమా?

ఒకసందర్భమున నలెగ్జాండరు సైన్యము మిక్కిలి విరివియగు నిర్జలప్రదేశముగుండ ప్రయాణము సలుప వలసివచ్చెను.

కొందఱు మేకడోనియనులు మాత్రము ఒకవటికెడ బుడ్లలో నీరు నించుకొని తమవాహనములపైఁ దెచ్చుకొనుచుండిరి. అలెగ్జాండరునకు విశేషము దప్పిపుట్టెను. అప్పుడు వారిలో కొందఱు శిరస్త్రాణంబున నొక్కట నీరునించి అతని కిచ్చిరి. అతఁడు దానిని బుచ్చుకొని ఎవ్వరికిఁగాను గొనివచ్చుచుండి రని యడిగెను. వారు "మాబిడ్డలకొఱకు కొనివచ్చుచున్నారము. మాప్రభువు జీవించినచో నిప్పటిబిడ్డలు పోయినను మాకు బిడ్డలకుఁ గొదవ యుండ"దనిరి. ఈలోపల నలకసుందరుఁడు చుట్టుఁజూడ సైనికులనేకులు దలలువాంచి అతనిచేతిలోని నీటివైపునఁ జూచుచుండిరి. అది గమనించి అతఁడు "నేనుదకమును ద్రావినయెడల నావలెనే పిపాసాపీడితు లగు నీసైనికులు అధైర్యపడియెదరు" అనుచు నీటిని వెనుకకు నిచ్చివేసెను. అతని యౌదార్యమునకును త్యాగమునకును మెచ్చి సైన్యమెల్లయు నొక్కపెట్టున మిక్కిలి తెగువతోఁ ద్రోవనడచెను.

అలెగ్జాండరు భరతవర్షముమీఁదికి దండెత్తి వచ్చుట మున్నగు విషయములు నాలుగవ ప్రకరణమున వ్రాయఁబడినవి. మరల నిచ్చట వ్రాయుట అనవసరము.

డెరయసు మరణానంతరము అలెగ్జాండరు దనరాజ్యమునందు సంబంధములును బాంధవ్యములును నుండిన రాజ్యస్థైర్యమున కనుకూల మగునని తలఁచి పౌరవాత్యపద్ధతులను అవలంబింప మొదలిడెను. భతవర్షమునుండి తిరిగి పోవుచు

సూసాపట్టణముకడ మహావైభవమున రోక్సానా యను పారసీక కన్యను జేపట్టి పెండ్లియాడెను. తన మిత్రులకును బంధువులకును గ్రింది యధికారులకును అనేకులకుఁ బూర్వదేశముల యందలి కన్యలను వివాహమునందిచ్చెను. 9000 వివాహములు జరిగెను. తాను ఉడుపులు మున్నగు నితర విషయములను గూడ పౌరవాత్యపద్ధతులనే అనుసరించుచు వచ్చెను.

భరతవర్షమునుండి దిరిగి పోవుచు నతఁడు బాబిలోనువద్దకు వెళ్లినప్పటి కాతనికిఁ జలిజ్వరము సంభవించి మృతుఁడయ్యెను. (క్రీ. పూ. 323)

అలెగ్జాండరు అంతిమదశయందు విశేషము త్రాగుటవలన కొందఱను అన్యాయముగఁ జంపినట్లు చెప్పఁబడుచున్నది. ఎట్టివారికిని గళంకము లుండును గదా!

సెల్యూకసు.

అలెగ్జాండరుచేఁ జయింపఁబడి కొంతకాలమాతని పాలనక్రు లోనయియుండి ఆతని మరణానంతరము చెల్లాచెదరయి పోయియుండిన రాజ్యశకలములను, జంద్రగుప్తుఁడు భరతఖండమును ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యము గ్రిందికిఁ దెచ్చుచుండిన కాలముననే, ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యమునకుఁ జేఁ బ్రయత్నించి జయము వడసి చంద్రగుప్తునెదిర్చి నిలువలేక అతనికిఁ బుత్రికనిచ్చి మైత్రి చేసికొనిన మహావీరుఁడు ఈ సెల్యూకసు.

ఇతఁడు క్రీ. పూ. 358-354ల మధ్యకాలమున జనన మందెను. ఇతఁడు రమారమి ముప్పదిసంవత్సరముల వాఁడయి ఆసియా మీఁదికెత్తి పోవనున్న అలెగ్జాండరు సైన్యమునఁ జేరువఱకుం గల ఇతని జీవితచరిత్రము మనమెఱుంగము. క్రీ. పూ. 326 వ సంవత్సరమున నితఁ డలెగ్జాండరు సైన్యములోని ముఖ్యాధికారులలో నొకఁడయి కన్పట్టుచున్నాఁడు. అఫ్గనిస్థాన ప్రాంతము నందలి పర్వతప్రదేశమున నలకసుందరుని ప్రీతుం జేయుట చేత నతనికడఁ బ్రధానాధికారిగ నేమింపఁబడెను. అలెగ్జాండరు, టాలమీ, పర్డిక్కాసు, లాసిమేకసులతో భరతవర్షముం జొచ్చి పురుషోత్తముతోడి పోరున నితఁడు పేరుమగండయి వెలసె. అందువలన నలకసుందరున కీతనిపయి ననురాగము చెన్నువహించి నల్లగుపించుచున్నది. సూసాపట్టణమున క్రీ. పూ. 324 వ సంవత్సరమున జరిగిన మహావైభవోపేత వివాహములలో నలెగ్జాండరు వివాహమునకు రెండవ దీతనిదె యయి యొప్పెను. పారసీక ప్రభువులలో నలెగ్జాండరు మామయు నీతని మామయు సమానౌన్నత్యముగల ప్రముఖులు.

బేబిలోనున క్రీ. పూ. 323 లో నలెగ్జాండరు పరలోకగతుఁ డయిన పిదప నాతని రాజ్యమంతయు నరాజకముగాఁ జొచ్చెను. ఫ్రిజియాక్షత్రపుఁడగు ఆంటిగోనసును, ఫిలిపుసేనానియగు ఆస్టిపేటరును, ఈజిప్తుక్షత్రపుఁడగు టాలిమీయును,

మెకడోనియా ప్రతినిధియగు క్రెటరసును స్వతంత్ర రాజులముగాఁ గలుగుదుము గదాయని పన్నుగడలకు ప్రారంభించిరి. కొలఁది కాలముననే రోక్సానాకు కొమరుండుపుట్టె. పర్డిక్కాసు ఆ చిన్ని యలెగ్జాండరునకు సహపాలకుఁడయ్యెను. ఇతర క్షత్రపులతోఁ జేరియుండిన సెల్యూకసునకును వెన్వొంటనె రాజ్య భాగమబ్బియుండునుగాని ఏకారణముననో అతఁడు సహపాలకుని రక్షకసైన్యమున (Companions) కధ్యక్షుఁడుగ నుండ నియ్యకొనెను. అయిన నిది బహుకాలము జరిగినదిగాదు. క్రీ. పూ. 321 లో ఆన్టిగోనసు సహపాలకుని యాజ్ఞ నుల్లంఘించుటం జేసి వీరిద్దఱకును విగ్రహము ప్రారంభమాయెను. క్షత్రపు లందఱును ఆన్టిగోనసుతోఁ జేరిరి. పర్డిక్కాసు విగ్రహమును నడుపుచు సైన్యముతో నీజిప్తుఁ జొచ్చెను. అతని సైన్యము లోడిపోయి యతఁడు ప్రాణము లర్పింపవలసి వచ్చెను. బహుకాలముగ సంగతులను గమనించుచుండిన సెల్యూకసు సమయము చూచుకొని సహపాలకుని దిగనాడి క్షత్రపుల పక్షమునఁ జేరిపోయెను.

సహపాలకుఁడు పర్డిక్కాసు మడిసిన పిదప ఆన్టిపేటరాతని స్థానమునకు నియమింపఁబడియెను. అట నతనికిఁ గొన్ని చిక్కులు దటస్థించెను. సైనికులలోఁ గొందఱకు నాతఁడు ఇయ్యవలసిన ధనమిచ్చుటకు సందర్భము లతనికి వ్యతిరేకము లయ్యెను. అంతట వా రతనిని శిలావర్షమున నొప్పించి చంపఁజూచిరి. ఆ

తరుణమున వారినుండి యాతనిని సెల్యూకసు దప్పించె. కృతజ్ఞతఁ జూపుటకు నతఁడును సెల్యూకసునకు బేబిలోనియా ప్రభుత్వ మిచ్చి యనిపెను. ఇదియు సెల్యూకసునకుఁ జాలకాలము దక్కినదిగాదు. అన్టిగోనసు మహాబలవంతుఁ డగుటయు అతనికిని సెల్యూకసునకును వైరము గలుగుటయుఁ దటస్థించెను. ఎంతఁ ప్రయత్నించినను ఆన్టిగోనసును సమాధానపఱచుట యసాధ్య మయ్యెను. క్రీ. పూ. 317 లో సెల్యూకసు ఈజిప్టునకుఁ బాఱి పోయి టాలమీ శరణుఁ జొచ్చెను. 316లో రాజవంశము పేరైనను లేకపోవుటయు ఆన్టిగోనసు ప్రబలప్రభు వగుటయు సంభవించె. అంతట నితరక్షత్రపులు—ఈజిప్తున టాలమీయును, అతనికడఁ జేరియుండిన మన సెల్యూకసును, మెకడోనియాయందు కసాండరును లాసిమేకసును,—ఆన్టిగోనసు నెడ నీర్ష్య గలవా రయి యాతనిపై వైరమూని క్రీ. పూ. 315 నందుఁ గొన్ని సమాధానము లడిగిరి. దానిపయి వారికిని అతనికిని విగ్రహముపుట్టె. అందు 315 మొదలు 312 వఱకును సెల్యూకసు టాలమీసేనానులలో నొక్కఁడుగఁ బనిచేసెను. కాని యాసంవత్సరము ప్రారంభ మగునప్పటికి సెల్యూకసున కదృష్టము పట్టుటకుఁ బ్రారంభించెను. ఆన్టిగోనసు మెకడోనియాపై కెత్తిపోవ నుండెను. ఆదాడి నాటంకపఱచి యతని విఫలమనోరథునిఁ జేయ సెల్యూకసు ఉపాయము వెదకి అతని కుమారుని పరాజితుంజేసి యతని సైన్యములను 'గాజా'యుద్ధమున నుఱుమాడించెను. అంతటితో

ఆన్టిగోనసు తనచేసిన ఏర్పాటులనెల్లయు మార్చుకొను వాఁడాయెను. సెల్యూకసు శకము ప్రారంభమయ్యె. టాలమీ 800 పదాతులను 200 స్వారులను ఇచ్చి సెల్యూకసును బేబిలోనియా స్వాధీనపఱచుకొనుమని పనిచెను. ఇంత స్వల్పసైన్యముతో నేమి చేయవచ్చునని కొందఱు సెల్యూకసుతో వాదింపఁ జొచ్చిరి. కాని అలెగ్జాండరు దృష్టాంతమును జూపియును వీరపురుషోచిత ధర్మములు నుపన్యసించియు శకునముల గనుపఱచియు సెల్యూకసు జనబలములఁ బురికొల్పి మార్గమున జయము గొనుచు బేబిలోనుచేరి ఆన్టిగోనసు పక్షము వారిని పరాజితుల నొనర్చి యానగరమును వశపఱచుకొనెను. నాఁడె సెల్యూకసుల సామ్రాజ్యజన్మదినము. నాఁటినుండియు సెల్యూకసు తన స్థానమును బలపఱచుకొనఁ జొచ్చెను. అచిరకాలముననే ఆన్టిగోనసు తన క్షత్రపుఁడగు 'నికనరు' ను 10,000 పదాతులతోను 7000 అశ్వికులతోను సెల్యూకసు పైకి ననిపెను. ఇతని సైన్యమున 3000 కాల్బంటులును 400 స్వారులును నుండిరి. అయినను సెల్యూకసు ప్రతిభవలన నీచిన్న సైన్యము నికనరును సంపూర్ణముగ నోడింపఁ గలిగెను. ఈదెబ్బతోడనె ఆన్టిగోనసునకుఁ బశ్చిమమునఁ దొందరలు చూపట్టెను. అయినను వెనుదీయక ఆన్టిగోనసు తనకొమరుని డెమిట్రియసును బేబిలోనియా మీఁదికి గొప్పదండుతో ననిపెను. ఆ దండు కొల్లగొట్టుటతప్ప మఱి యేవిధమయిన ఫలమును గొనిరాదయ్యె. సెల్యూకసు

మెల్లమెల్లఁగ ఆన్టిగోనసు పక్షపాతులను పరాజితులఁ జేసి మరల బేబిలోనియాను స్వాధీనపఱచుకొనెను. రెండవమారి తఁడు ఈనగరమును కైవసము చేసికొనినది మొదలు క్రీ. పూ. 302 వఱకు తొమ్మిది సంవత్సరముల కాలమేమి జరిగెనో మన మెఱుఁగుట కాధారములు గానరావు. 302 లో సెల్యూకసు లాసిమేకసులకును ఆన్టిగోనసునకును ఇప్సను అను స్థానమున యుద్ధము జరిగెను. ఆన్టిగోనసు హతుఁడయ్యె. సెల్యూకసునకు పాలెస్టైను మొదలు భరతఖండమువఱకుఁ గల రాజ్యము సర్వస్వాతంత్ర్యములతో వచ్చెను. పాలెస్టైను సెల్యూకసునకును ఈజిప్తుక్షత్రపుఁడగు టాలమీకును వివాదకారణమయ్యె. కాని టాలమీ సెల్యూకసునకు కష్టకాలమున సాయముచేసినవాఁడు గావున నావివాదము అప్పుడు విగ్రహము కాదయ్యెను.

సెల్యూకసు రాజ్యవిస్తారము పెంపునందిన ఆ 303 వ సంవత్సరముననే అతఁడు భరతవర్షము పయికెత్తివచ్చి చంద్రగుప్తునిచేఁ బరిభవమంది పుత్రికనిచ్చి సంధిచేసికొనెను.

సెల్యూకసు బలవంతుఁడగుట చూచి తక్కుంగల క్షత్రపులతనిపై విరోధమూనిరి. టాలమీ లాసిమేకసు లొక్కండైరి. కొంతకాలము ఆన్టిగోనసు కుమారుఁడు డెమిట్రియసు సెల్యూకసుతోడఁ జేరి, కొంతకాల మెదిరించి, కొంత కాలములోఁబడి పలుపాట్లఁబడి క్రీ. పూ. 283 లో విషము పుచ్చుకొని చచ్చెను. ఆతనితోటి సంబంధములలో సెల్యూకసు ఉదారుఁడుగను

దయార్ద్రహృదయుఁడుగను ధైర్యశాలిగను గన్పట్టుచున్నాఁడు. డెమిట్రియసు పలుత్రోవలఁ ద్రొక్కి తుట్టతుదకుఁ జిక్కి సెల్యూకసుచే రాజపురుషోచిత మగు చెఱయం దుంచఁబడెను. అప్పుడు లాసిమేక సతనిని భంపిన రెండువేల టాలెంటులు ఇచ్చెద నని సెల్యూకసునకుఁ దెలియఁపఱచెను. దానిపై సెల్యూకసు మండిపడి అట్టి దుష్కార్యము తగ దని లాసిమేకసునకు విశదీకరించుచుఁ బ్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

ఒకతఱి ప్రజకొందఱు డెమిట్రియసు పక్షమువహించియుండిరి. అతనికిఁ గొంచెముగ విజయము కలిగి యుండెను. బలములఁ జేర్చుకొని అతఁడు కొంత యనారోగ్యము దటస్థించినను లెక్క సేయక పితూరీపోట్లాటలు జరుపుచుండెను. అట్టి సమయమున సెల్యూకసు డాలునొక్కటిని స్వాత్రము చేతఁబట్టుకొని యొంటరిగా డెమిట్రియసు విడిసియుండిన యడవిఁజొచ్చి యచ్చటి యుద్ధభటులను దనపక్షమునకు రావలసిన దని చీరెనఁట! ఆహా! ఎంతసాహసము! ఎంతధైర్యము!!

ఇంత యాత్మవిశ్వాసము గలవాఁడు గావుననే దైవముగూడ నతనికిఁ దోడయ్యె.

లాసిమేకసు టాలిమీలరాజ్యములలో సంసార కలహములు పొడఁగట్టె. క్రీ. పూ. 281 న, లాసిమేకసు సెల్యూకసుచే యుద్ధమున మడిసె. టాలమీ రాజ్యమున కర్హుండగు కెరానసు టాలమీ యతనివద్ద శరణుఁ జొచ్చియుండె. అట్లగుటచేత

నలెగ్జాండరు రాజ్యమున నీజిప్తుదప్పఁ దక్షిణ భాగంబుల కితఁడు సర్వాధికారి యయి ఆంటిప్సు యువరాజును దన వశవర్తునిగఁ జేసికొని యడ్డులేక యలరారె.

సెల్యూకసునకు ఆంటియోకసు నాఁబడు పుత్త్రుఁడు గలఁడు. సెల్యూకసు డెమిట్రియసు బిడ్డను స్ట్రాటోనిసె అను నామెను బెండ్లియాడి యుండెను. ఆంటియోకసునకు నామె పయి యనురాగము గలిగెనఁట. అంతట సెల్యూకసు పుత్త్రుని యందలి ప్రేమచే నాయమ నాతనికిచ్చి వారిద్దఱను అర్ధరాజ్యమున కధికారులను జేసి పంపియుండెను. (క్రీ. పూ. 293) నాఁటినుండియు వారల కీపౌరవాత్య దేశములను ఇచ్చి వైచి తాను తన తండ్రి తాతల దేశమగు మెకడోనియాయందు కడపటి దినములు గడపవలయునను నుద్దేశము కలిగినట్లు గానుపించెను. ఆయుద్దేశమును నెఱవేర్చుకొను కొఱకు సెల్యూకసు క్రీ. పూ. 281 లో మెకడోనియాకుఁ బ్రయాణ మయ్యెను. వెన్వెంటనె కెరానసుటాలమీయుఁ జనియె. మధ్యమార్గమున నీకెరానసుయొక్క విశ్వాసఘాతుకముచే సెల్యూకసు అకాల మరణము నందెను.

అతనిచే స్థాపితమయిన రాజ్యము బహుకాలము జరిగి చరిత్రమున ప్రసిద్ధిగాంచెను.

మెగాస్తనీసు.

మెగాస్తనీసును గుఱించి మనకు విశేషము తెలియదు. ఇతని గ్రంథమును లేదు. ఇతని తరువాతి గ్రీకు గ్రంథకారు లీతని

వని కొన్నికొన్ని వాక్యములు ననువాదించి యుండుటంబట్టి లోకమున కితని చరిత్ర తెలియకున్నను ఇతర విషయముల చరిత్ర పరిస్ఫుటముగఁ దెలియవచ్చుటకు వీలు కలిగియున్నది.

కొందఱు మెగాస్తనీసు పారసీకుఁడనియు నలెగ్జాండరు వెంట వచ్చినవాఁడనియు ననుచున్నారు. కాని యవి వట్టి యూహలు.

ఇతఁడు క్రీ. పూ. 302 లో సెల్యూకసుచే చంద్రగుప్తుని యాస్థానమున రాయబారిగ నంపఁబడెను. ఇతఁడు పంజాబులోని నదులను జేర్కొనుటచే నావమార్గముగఁ బాటలీపుత్రముం జొచ్చిన శ్లాఘింపఁ దగియున్నది. ఆపట్టణమున నితఁడు బహు కాలము నివసించెను. దానికిఁ బూర్వభాగమునందుండు భరత వర్షమును ఇతఁడు సమక్షముగఁ జూచియుండ లేడు. కొందఱితఁడు చంద్రగుప్తునితోడంగూడ దేశమును జుట్టుచుండెనందురుగాని దాని కాధారము గానము. ముఖ్యముగ బ్రాహ్మణుల నుండి విని సర్వమును నితఁడు వర్ణించియున్నాఁడు. దేశభాషలు చక్కఁగఁ దెలియమిం జేసి వినుటయొక్కటి యర్థము చేసి కొనుట మఱియొక్కటియును ఈతఁడొక కొన్ని యద్భుతముల వ్రాసె ననుటకు సందియము లేదు. కాని కొందఱు వాదించు విధంబున నితఁడు గపటికాఁడు. భాషలు దెలియమిం జేసియు హైందవపద్ధతులను గ్రీకు అనుభవములతో విమర్శించుటం జేసియుఁ గొన్ని లోపములు గల్గిన వనుట సమంజసము. ఇంతియ

గాక ఇతని సంపూర్ణగ్రంథము లేని దీతని దూరఁజేరికిదరంబు? తరంబైనను అదెట్టి న్యాయంబు? తెలిసినది తెలిసినవఱకు దేశమును గుఱించియు, భూస్థితిని గుఱించియు, శీతోష్ణస్థితిగతులను గుఱించియు, పశుపక్ష్యాదులను గుఱించియు, జాతిమతములను గుఱించియు, ఆచారవ్యవహారములను గుఱించియు, రాజ్యాంగపద్ధతులను గుఱించియు విషయమును సేకరించి లిఖించియుంచి భారతవర్షప్రాచీనచరిత్రాంశములఁ బెక్కింటికి నాధారభూతుఁడైన ఈమెగాస్తనీసు మనకు సంస్మరణీయుండు గాఁడే!

సమాప్తము.

ప్రకటనలు.

విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాల

నియమములు

1. దేశాభివృద్ధికి ఆవశ్యకములైన గ్రంథములు ప్రచురించి భాషాభివృద్ధి చేయుటయే యీ గ్రంథమాలయొక్క యుద్దేశము. ఇందు సంవత్సరమునకు రమారమి 1600 పుటలుగల స్వతంత్రమైన గ్రంథములు నాలుగు ప్రచురింపఁబడును.

2. కొందరు తలచునట్లు ఇది మాసపత్రికకాదు. ఇందు (i) దేశదేశముల చరిత్రములును, (ii) పదార్థ విజ్ఞాన శాస్త్రము (Physics), రసాయనశాస్త్రము (Chemistry), జీవశాస్త్రము (Biology), వృక్షశాస్త్రము (Botany), మొదలయిన ప్రకృతిశాస్త్రములును, (iii) దేశోపకారులగు కొందరు మహాత్ముల చరిత్రములును, (iv) ఇంగ్లీమునందలి ఉద్గ్రంథములభాషాంతరీకరణములును మాత్రము ప్రచురింపఁబడును. చరిత్రానుసారములగు కల్పితకథలు (Historical Novels.) కూడ ప్రచురింపఁబడును. కావ్యనాటకాదు లిందుండవు.

3. ఈగ్రంథమాలలో నిదివరకు అచ్చువేయఁబడిన గ్రంథముల నన్నిటిని కొనుచు, ఇకముందు సంవత్సరమునకు నాలుగు చొప్పున ప్రచురింపఁబడు గ్రంథముల నన్నిటిని గొనుటకు నొప్పుకొనువారు శాశ్వతపు చందాదారులు.

4. శాశ్వతపు చందాదారులకు ఈగ్రంథమాలలోని గ్రంథములన్నియు అంచెకూలి మేమే భరించి నూరుపుటలకు రు 0-4-0 చొప్పుననిచ్చెదము. ఇతరులకు ఈపుస్తకములు అంచెకూలి గాక నూరుపుటలకు రు0-6-0 చొ॥ వేయఁబడును. సంవత్సరము ఒక్కంటికి 1600 పుటలకంటె నెక్కువ పుటలుగల గ్రంథములు మేము ప్రచురించముగాన, చందాదారులకు సంవత్సరమునకు రూ. 4-0-0 కంటె నెక్కుడు ఖర్చు కానేరదు.

5. శాశ్వతపు చందాదారులు సంవత్సరపు చందా మొదట నీయనక్కరలేదు. ఒక్కొకపుస్తకము అచ్చుపడగానే అది వ్యాల్యూపేయబిల్ ద్వారా పంపఁబడును.

6. వెనుకటి పుస్తకములనన్నిటినిగాను చందాదారులు 0-4-0 లు ప్రవేశరుసుముక్రింద చెల్లింపవలెను. ఈ సొమ్ము దరఖాస్తుతో పంపవచ్చును. లేదా మేము మొదలపంపు వి. పి. లో చేర్చి రాబట్టుకొందుము. వెనుకటి పుస్తకములనన్నిటిని ఒక్కసారి కొనలేనివారు రు 5-0-0ల వెలగల పుస్తకములు మొట్టమొదట కొనిన చాలును. మిగతా పుస్తకములు తరువాత తెప్పించుకొనవలెను.

7. వెనుకటి పుస్తకములు అక్కరలేనివారును, లేక కొన్నిమాత్రమే కావలెనను వారును ప్రవేశరుసుముక్రింద రు 1-0-0 చెల్లించవలెను.

8. గ్రంథమాలలోని గ్రంథములన్నియు నునుపైన దళసరికాగితములమీద ముద్రింపబడును. అనేక చక్కనిపటములతో నొప్పుచుండును. క్యాలికో బైండుచేయబడును. సరసమైన వచనశైలిని కలిగియుండును. ఇట్లు సర్వాంగసుందరములై చౌకవెలలకు దొరకు గ్రంథములు తెలుగుభాషలో నరుదు.

విజ్ఞానచంద్రికాగ్రంథమాల

ప్రచురింపబడిన గ్రంథములు.

	చందాదారులకు	ఇతరులకు
1. అబ్రహాములింకను (Abraham Lincoln)*	0- 8-0	0-12-0
2. హిందూమహాయుగము (Hindu Period)	0-11-0	1- 0-0
3. జీవశాస్త్రము (Biology)*	1- 0-0	1- 8-0
4. రాణీసంయుక్త (Historical Novel)	0- 9 0	0-12-0
5. మహమ్మదీయమహాయుగము (Mahammadan Period)	1- 3-0	1-12-0
6. పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్రము (Physics)*	0-14-0	1- 5-0
7. రసాయనశాస్త్రము (Chemistry)	0-13-0	1- 5-0
8. ఆంధ్రులచరిత్ర (1-వ. భా.) (Andhra History I.)	1- 0-0	1- 4-0
9. విమలాదేవి (Historical Novel)	0-13-0	1- 2-0
10. కలరా (Cholera)*	0- 4-0	0- 6-0
11. 12. 13. ప్రకృతిశాస్త్రముల ప్రథమపాఠములు*	1- 2-0	1-10-0
14. భౌతికశాస్త్ర ప్రథమపాఠములు*	)- 7-0	0- 9-0
15. రా. బ. క. వీరేశలింగముగారి స్వీయచరిత్రము	- 0-0	1- 8-0
16. భౌతికశాస్త్రము (Physiography)	- 0-0	1- 8-0
17. ఢిల్లీదర్బారు (Dheli Durbar)	1- 0-0	1- 8-0
18. ఆంధ్రులచరిత్రము (2-వ. భా.) (Andhra History II.)	1- 0-0	1- 8-0
19. చంద్రగుప్తచక్రవర్తి (Emperor Chandra Gupta)	0- 8-0	0-12-0
20. చలిజ్వరము (Malaria)	0- 5-0	0- 7-0

☞ ఇందు చందాదారులు పోస్టేజి భరించ నక్కర లేదు. ఇతరులు పోస్టేజి భరించవలెను. పుస్తకము లన్నియు చక్కని క్యాలికోబైండు చేయబడినవి.

* ఈ గ్రంథములు ప్రస్తుతమందు లేవు.

సెప్టెంబరు 1912 }
మద్రాసు. }

ఆ. లక్ష్మీపతి, బి. ఏ. ఎం. బి. సి. ఎం,

మేనేజరు.

దర్బారు కుసుమము! **ఢిల్లీ దర్బారు.** చరిత్రాత్మకము!!

ప్రాచీనభారతవర్ష రాజధానీ నగరంబును, ప్రస్తుతభారతవర్ష రాజధానీ నగరంబును అగు ఢిల్లీ పురంబున 1911-వ సం॥ డిశెంబరు 12-వ తేదిని శ్రీమన్మహారాజాధిరాజేంద్ర శ్రీపంచమ జార్జి సార్వభౌముఁడు సమస్తసామంత నృపాలవర్గంబును, మంత్రి దండనాయక న్యాయమూర్త్యాది. పరిజనంబును తన్ను సేవించుచుండ ధర్మపత్నీ సమేతంబుగ పట్టాభిషిక్తుఁడైన సందర్భమును పురస్కరించుకొని, మండలివారిచే రాజభక్తి పూర్వకముగ ప్రచురింపబడిన గ్రంథరాజము.

ఇందు పూర్వోక్తమహోత్సవంబు, వర్ణింపబడుటయేగాక శ్రీ రాజదంపతుల జీవితములును, ఢిల్లీనగరచరిత్రయు, ప్రధానసామంత ధరాధిపుల చరిత్రములును, వారి రాజ్యంబులగు హైదరాబాదు, బరోడా, మైసూరు రాష్ట్రముల యితిహాసంబులును, మిగుల పరిశ్రమ పూర్వకముగ వ్రాయఁబడినవి.

చక్రవర్తి, చక్రవర్తిని, చక్రవర్తి కుటుంబము, నైజాము, గాయకవాడు, మైసూరు మహారాజ, సాలారుజంగు, రమేశ చంద్రదత్తు మొదలగు వారి పటములును, కట్టడములయొక్కయు ప్రదేశములయొక్కయు పటములనేకములును గలవు.

చందాదారులకు పోస్టేజితో 1-0-0. ఇతరులకు పోస్టేజిగాక 1-8-0

రావుబహదూరు క. వీరేశలింగముగారి

స్వీయచరిత్రము.

ఇంగ్లీషుభాషయందుమహనీయులస్వీయచరిత్రలు (Auto-Biographies) పెక్కులున్నను తెలుఁగులో నేటివఱకు నొక్కటియు లేకపోవుట గొప్ప లోపమనియుఁ దానినెట్లు తొలగింపనగుననియు మేము చింతించుచుండఁగా రావుబహద్దరు కందుకూరి-వీరేశలింగము పంతులుగారి తమ స్వీయచరిత్రమును ప్రకటించు గౌరవము మాకుఁ గలుగజేసిరి.

గర్వముగాని, స్వాతిశయ భావముగాని యెంతమాత్రమును లేక, యున్నది యున్నట్లు యథార్థచరితము ఇందు చక్కని భాషలో వ్రాయబడినది. మహనీయుల పటము లనేకములు గలవు. నిజమైన చరిత్రయని అందరు మెచ్చుకొని యున్నారు. చదువుచున్న నవలవలెమనోజ్ఞముగానుండును. చందాదారులకు రూ 1-0-0 ఇతరులకు రు 1-8-0

విజ్ఞానచంద్రికాగ్రంథమాల-మద్రాసు.

పునర్ముద్రణీయములు.

ఆబ్రహాములింకను, జీవశాస్త్రము, పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్రము, కలరా.

తయారగుచున్న గ్రంథములు.

గ్రంథము.	కర్త.
అర్థశాస్త్రము.	సి. రామలింగారెడ్డి, ఎం. ఏ.
వ్యవసాయశాస్త్రము.	గోటేటి జోగిరాజుగారు.
మహారాష్ట్ర విజృంభణము.	కే. వి. లక్ష్మణరావు. ఎం. ఏ
జంతుశాస్త్రము.	ఏ. లక్ష్మీపతి, బి. ఏ. ఎం. బి. సి. ఎం.
కళింగదేశ చరిత్రము.	గురుజాడ అప్పారావు. బి. ఏ.
గ్లాడ్‌స్టన్ జీవితము:	అ. కాశీశ్వరరావు. బి. ఏ. బి. ఎల్.
సద్వర్తనము:	కే. వి. లక్ష్మణరావు. ఎం. ఏ.
లవంగి. (నవల)	చి. లక్ష్మీనరసింహముగారు.
ఆంధ్రులచరిత్రము. (మూడవభాగము)	చి. వీరభద్రరావుగారు.

చలిజ్వరము.

ఈక్రూరవ్యాధిని గురించిన సమస్తాంశములు బోధపడులాగున ఈగ్రంథము శ్రీ డాక్టరు ఆచంట-లక్ష్మీపతి, బి. ఏ. ఎం. బి. సి. ఎం. గారిచే వ్రాయబడినది. ఇందు జ్వరభేదములు, జ్వరము వ్యాపించువిధము, జ్వరము నివారించుమార్గములు, చికిత్స వివరింపబడినవి.

చందాదారులకు పోస్టేజితో 0-5-0. ఇతరులకు పోస్టేజిగాక 0-7-0 లు.

విజ్ఞాపనము.

ఈపైపుటలయందు మా నియమములును, మాగ్రంథమాలలోని గ్రంథముల పట్టికయు వానివిషయములును వివరించియున్నాము. మాయుద్యమమున కామోదించి యిన్ని గ్రంథములు ప్రచురించునట్లు చేసిన ఆంధ్రప్రపంచమునకు మేమెంతయు కృతజ్ఞులము. పుస్తకముల రమ్యత హెచ్చించుటకును గ్రంథ కర్తలకు మంచి పారితోషికముల నిచ్చి ఉద్గ్రంథ నిర్మాణమునకు పూనుకొనుటకును అధిక ద్రవ్యమావశ్యకము. కావున పుస్తకముల యుపయోగమును, మాయుద్దేశములను బాగుగ గమనించి క్రొత్త చందాదారు లనేకులు చేరి మాకు ప్రోత్సాహమొసంగ ఆంధ్రజనంబును సవినయంబుగ ప్రార్థించుచున్నారము. చందాదారులుగా చేర దలచువారు ఈక్రింది ప్రకారము విజ్ఞానచంద్రికా మేనేజరు గారి పేర వ్రాసికొనవలెను.

"అయ్యా,

విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాలలో నన్ను మొదటినుండియు, లేక ఇప్పటి నుండియు పుస్తకములంగాను శాశ్వతపు చందాదారుగా చేర్చుకొని ప్రస్తుతము నిలవయున్న గ్రంథములన్నియు లేక మీ ప్రచురములలో 'చివర గ్రంథమును' వి. పి. గా. పంపింప గోరుచున్నాను. ఇందు ప్రచురించునవి ఎప్పటి వప్పుడు పంపుచుండ గోరుచున్నాను. ప్రవేశరుసుము '0-4-0.' లేక రు. '1-0-0' ఇందుతో పంపుకొన్నాను. లేక మీరు పంపు వి. పి. లో చేర్చి రాబట్టు కొనవచ్చును.

(పేరు వివరముగా) ______________________

హోదా ______________________

గ్రామము ______________________

పోష్టు ______________ జిల్లా ______________ "

☞ చిరునామా వివరముగా వ్రాయవలెను.

మద్రాసు.   సంపాదకుడు.

ఆంధ్రభాషాభివర్ధనీ సంఘము.

(లిమిటెడ్) బందరు.

ఆంధ్రభాషయందు, సనాతనాధుని కేతిహాసములు, ప్రకృతిశాస్త్రములు, అన్యదేశాదర్శనిక గ్రంథములు, మహాపురుషుల జీవితములు, గణితశాస్త్రములు, రాజనీతి శాస్త్రములు, అర్థికశాస్త్రములు, వృత్తులను, పరిశ్రమలను, వాణిజ్యమును నడుపు విధమును దెల్పు గ్రంథములు, నవలలు, లేనిలోపమును నివారింప గొంది రూ. 10,000-0-0 మూలధనముతో నీ కంపెని స్థాపింపబడినది.

విక్రయమునకు సిద్ధమైన గ్రంథములు.

1. భారతధర్మదర్శనము.— (ద్వితీయముద్రణము) మనోహరాలంకారశోభ యొదవ దేశీయులకు తీయని పలుకులం జదువరుల నమందానంద పయోనిధి నిర్మగ్న చేతస్కులం గావించుచుండును. నిర్మల దేశానురాగమును పరిబోధించు పద్యకావ్యము, వెల 0-2-0, చందాదారులకు రూ. 0-1-6,

3. పీష్వానారాయణరావు కథ.— (ద్వితీయముద్రణము) శోకకరుణాదిరసపూరితంబై చదువరుల మనసు గరగునట్లు చక్కగా వ్రాయబడిన వచనకావ్యము. వెల రు. 0-2-0, చందాదారులకు రూ. 0-1-6

7. రామమోహనరాయల చరిత్ర.— నిర్మలబ్రహ్మజ్ఞాన ప్రభాకరోదయంబు గావించి, అనాథలగు యువతులను బట్టి బలవంతముగ గాల్చివేయు "సతి" యను భయంకరాచారంబు నడంచి తన మాతృభూమియగు భరతవర్షంబు నుద్ధరింప దత్పూర్వ మెన్నడు హిందువు లెవ్వరును వెళ్ళుటకు సాహసింపని ఖండాంతరమున కనేకమాసములు మహార్ణవముపై బయనమొనర్చి యచట మనకొరకనేక యుపన్యాసముల నిచ్చి కార్యవిజయము గాంచుకొరకు పాటుపడుచుండిన మహాపురుషుని పూజచారిత్రము. 198 పుటలుగల గ్రంథము. పటముతో వెల రు. 0-12-0 చందాదారులకు రూ. 0-8-0

8. **స్వాతంత్ర్యాదర్శనము.**—ఇంగ్లాండునందు రాజకీయ తత్వశాస్త్రజ్ఞుడని ఘనతకెక్కిన, జాన్ స్టూఆర్టు మిల్లుగారిచే రచింపబడిన గ్రంథమునకు సరియగు తెలుగు. వెల రూ. 0–12–0, చందాదారులకు రూ. **0–7–7**

9. **మహారాష్ట్రచరిత్ర.**—ప్రథమభాగము. ఒకప్పుడు భరతఖండమున కాభరణముగా నుండిన మహారాష్ట్రసామ్రాజ్య సంపాదకులైన శివాజీమహారాజు మున్నగు వీరులసచ్చరిత్రము ప్రశస్తమైన యీరాష్ట్రనిర్మాణము యొక్కయు ప్రవర్తనముయొక్కయు, క్షీణదశయొక్కయు కారణములు సహేతుకములుగ చర్చింపబడియున్నవి. శైలిసుబోధకమై ప్రస్తుతము మన దేశీయచరిత్ర పాఠకార్థులైనవారికి మహారాష్ట్రచరిత్ర సప్రమాణమయినదిగ నున్నది. ఇందు **22** చిత్రపటములును, భరతవర్షపు పెద్దపటమును గలిగి అనేక కథావిశేషములతోడను రాజనీతి విచారములతోడను నీగ్రంథము విరాజిల్లుచున్నది. సామాన్యచదువరులకు రంజకముగను, విమర్శకులకు కావలసినంత చరిత్రసామగ్రియు పొందుపరుపబడియున్నవి. **500** పుటలు క్యాలికోబైండు వెల రు. **1–14–0** చందాదారులకు రూ. **1–4–0.**

10. **ఆంగ్లేయరాజ్యాంగనిర్మాణచరిత్ర.**—గ్రంథకర్త మద్రాసు గవర్నమెంటు తెనుగు ట్రాంసులేటరుగారగు గోటేటి కనకరాజు పంతులుగారు, బి. ఎ., బి. ఎల్., ఇంగ్లండుదేశీయుల రాజ్యపరిపాలన, నాగరికతయు విపులముగ నిందు వర్ణింపబడియున్నవి. ప్రాచీనవృత్తాంతము, విదేశరాజుల పరిపాలనము, స్వాతంత్ర్య నిర్ణయ మహాశాసనము, నిరంకుశప్రభుత్వమునకు పార్లమెంటునకు పోరాటము, ప్రజాప్రభుత్వము, అమెరికాయుద్ధము, శిల్పకళల ప్రాభవము, పార్లమెంటు సంస్కారము, విక్టోరియా మహారాజ్ఞి, కాలనీలు, హిందూదేశము స్వరాజ్యము మొదలగు విషయములుగలిగి సుబోధకముగానున్నది. క్యాలికోబైండు, వెల రూ. **1–0–0** చందాదారులకు **0–12–0.**

11. **ఆరోగ్యశాస్త్రము.**—గ్రంథకర్త డాక్టరుభోగరాజు పట్టాభిసీతారామయ్యగారు. బి. ఏ. యం. బి. సి, యం. అమూల్యమయిన గ్రంథము.

ఆంధ్రభాషాభివర్ధనీసంఘము. (లిమిటెడ్) బందరు.

12. అశోకచరిత్ర.—కాలికోబైండు వెల రు. 1-4-0, చందాదారులకు 0-13-0 ఇందు 8 చిత్రపటములును 1 దేశపటము గలవు.

13. ప్రభావతి.—చరిత్రవిషయకమయిన నవల. కాలికోబైండు చందాదారులకు 0-12-0 లు. ఇతరులకు రు. 1-4-0.

14. పశుశాస్త్రము.—చందాదారులకు 0-7-0 లు. ఇతరులకు 0-9-0 ప్రతిబాలుడును, ప్రతి ఉపాధ్యాయుడును, ప్రతి వైద్యుడును పఠించవలసిన గ్రంథము. కాలికోబైండు వెల రూ. 1-4-0, చందాదారులకు రూ. 0-10-0.

పునర్ముద్రణలోనున్న గ్రంథములు.

(2) అక్బరుచరిత్ర. (4) వివేకానందస్వామిజీవితము. (5) సిక్కులచరిత్ర. (6) విద్యాసాగరునిచరిత్ర.

ముద్రణమందున్న గ్రంథములు.

(15) జ్యోతిశ్శాస్త్రము, (16) చీనాచరిత్ర (17) ఔరంగజేబు చరిత్ర.

ముద్రింప బడవలసిన గ్రంథములు.

ఆంధ్రచరిత్ర, మహారాష్ట్రచరిత్ర రెండవభాగము, అమెరికాచరిత్ర, జపాను చరిత్ర.—

మాశాశ్వతపు చందాదారులకు 100 పుటలు 0-4-0 చొప్పున నిచ్చుచుందుము. 0-4-0 ప్రవేశకట్నము చెల్లించవలెను. దరఖాస్తులుచేయువారు విలాసము వివరముగ వ్రాయవలెను.

మేనేజరు,

ఆంధ్రభాషాభివర్ధనీ సంఘము

మచిలీపట్టణము.

ఆయుర్వేదాశ్రమగ్రంథమాల.

శ్రేష్ఠ” యనివినియున్నారుగదా. ఇందు 100 ప్రధానవ్యాధులను, తదంతర్భూతములగు 1000 యితరరోగములును సహేతుకముగ నిర్దేశింపబడినవి.

రాయల్ 8 పేజీలసైజు షుమారు. 500 పేజీలుగల గ్రంథము

వెలరు. 3-

2. పథ్యాపథ్యము: ఇయ్యది ద్వితీయగుచ్ఛము. పేరుంబట్టియే యీగ్రంథప్రాముఖ్యత జెప్పక జెప్పును. ఏయేరోగములకేయేపదార్థములు విసర్జనీయములో, ఏవి భోజ్యములో దెలియనగును.

క్రౌను 16 పేజీలసైజు షుమారు 200 పేజీల గ్రంథము.

చందాదారులకు రు. 0-12-0

ఇతరులకు ,, 1-0-0

ఆయుర్వేదపరిభాష:—ఇయ్యది తృతీయ గుచ్ఛము. ఇట్టిదివైద్యులకుజ్ఞాననేత్రమువంటిది. కషాయకల్కాదులను యివాగు, షేయి మున్నగు ద్రవాహారములను జేయుక్రమములును, వమనౌషధాదిభేదములును, స్వేదన, వమన విరేచనాదికర్మభేదములును అనేక సాంకేతిక నియములును యిందు విశదీకరింపబడియున్నవి.

చందాదారులకు రు. 1-2-0

ఇతరులకు ,, 1-8-0

ఆయుర్వేదాశ్రమం
జి. టి. మదరాస్ } ఆయుర్వేదమార్తాండభిషఙ్మణి
పండిత డి. గోపాలాచార్యులు.ఎ.వి. ఎస్.

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక. చింతాద్రిపేట, మదరాసు.

లక్ష్మీనారాయణీయము.

అను

శుద్ధాంధ్రప్రతిపదార్థ పర్యాయపదనిఘంటువు.

అపూర్వమైనది !   ముద్రితమై సిద్ధముగ నున్నది.   వెల రు. 4-0-0

ఇది పదార్థ జిజ్ఞాసువులకును, పర్యాయపద గ్రహణాసక్తులకును, నిఖిల విద్యాశాలలలోని బోధలకును, పరీక్షలనిచ్చు విద్యార్థులకును, భాషల పెంచు కవులకును, ప్రతిపదార్థములం దెలుపు పౌరాణికులకును, వాచకముసూఁద సర్వనామక్రియాది భేదములం గ్రహించు క్రింది తరగతులం జదువు విద్యార్థులకును, చక్కగ మాటలాడ నేర్చుకొను ప్రతివారికిని యథాకాంక్ష్యముగ నుపయోగించుటకై సుమారు 4 వేల పదములకు అకారాదిగ కూడినంతవఱకు సంస్కృతపదములతో ప్రతి పదార్థములును, అందునే యర్థము ప్రక్కనకారాది నానార్థ నిఖిల పర్యాయ పదములును, అందలి మధ్యపర్యాయ పదములు శీర్షికలైనప్పుడు వాని కడనుకూడ పర్యాయములం దెలియుటకు (చూ)యను వర్ణముతో తద్గణాద్యపదతదర్థ సంఖ్యలను; ప్రత్యర్థమునకు నిఘంటుప్రమాణ భాషాభాగాదులును, గూఢపదములకు ప్రయోగములును, వైకృతో ముఖ్య ప్రకృతులును, వలయువ్యాకరణాద్యంశములును, ఆచ్ఛితపదస్ఫురణ లేనప్పుడు తత్సమపదములనుబట్టి పర్యాయములం గ్రహించుటకు అకారాదిగ నొక యనుబంధమునుచేర్చి యపూర్వప్రక్రియను 824 పుటల గ్రంథమును ముద్రింపించి పూర్తి గావించిరి.

ఇట్లు,

కడప. కాకినాడ తా॥ గోదావరి జిల్లా } గ్రంథకర్తగారైన కొటశ్రీ లక్ష్మీనారాయణ శాస్త్రిలవారి కుమారుఁడు శ్యామల కామశాస్త్రి.

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక. చింతాద్రిపేట, మదరాసు.

మ నో ర మ.

ఇది బ్రహ్మశ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహము గారిచేఁ బ్రచురింపఁబడు తెలుఁగు మాసపత్రిక. ఇందు వినోదములు దేశమునకు మతమునకు మహోపకారము చేసి కీర్తిశేషులయిన మహాపురుషుల జీవనచరిత్రలు సృష్టియందలి వైచిత్ర్యములను దెలియఁజేయు మహాద్భుతములు, రసవంతములైన మృదుపద సంయుక్తములై యొప్పు నాటకములు నూతనకల్పనలతో నిండియుండి చదివిన కొలఁది చవులుగొల్పు చక్కనికథలు, చిత్రకల్పనలతో రచియించిన చిత్ర వచనకావ్యములు (Novels) ప్రచురింపఁబడు చుండును. ఈమాస పత్రికను జదివిన వారందఱు దీనిని భాషాప్రౌఢిమగల పత్రికలలో నొకటియనియుఁ బండితులకుఁ బామరులకు స్త్రీలకు బాలురకు నత్యంతోపయుక్తమనియుఁ నీతి దాయకమనియుఁ దలఁపకపోరు. చందా సంవత్సరమునకు మూఁడు రూపాయలు. వలయువారు "మనోరమ పత్రికాధిపతిగారికి రాజమండ్రి" యని వ్రాసినఁ బడయఁగలరు.

వ్య వ సా య ము.

వ్యవసాయాభివృద్ధియే దేశాభివృద్ధికి మూలకారణము. అట్టి వ్యవసాయాభివృద్ధి నిగూర్చి నూతన పద్ధతులను బోధించు తెలుగుపత్రికలు లేకపోవుటచే కృష్ణాజిల్లా వ్యవసాయసంఘమువారు "వ్యవసాయ" మను పేర అట్టి మాసపత్రిక నొకదానిని ప్రకటించుచున్నారు. మెరకలకు పల్లములకు పనికివచ్చుపంటలును వానిని బండించురీతిని నేయేభూములలో నేయేపంటలు వేయవలెనో ఎట్టియెరువులు వేయవలెనో పరపతి సంఘములవలన నెట్టిలాభములు కలవో రయితులు నిజమైనలాభము నెట్లు పొందవచ్చునో మొదలగు విషయము లపత్రికవలన దెలియును. ప్రతి మాసమును 40 పుటల గ్రంథము పంపబడును. చందా సం॥ 1 కి పోస్టేజీసహా రు. 1-8-0 మాత్రమే.

వలయువారు,

మ. రా. రా. శ్రీ. గోపిసెట్టి నారాయణస్వామినాయుడుగారు బి.ఏ.

పత్రికాధిపతిగారు ఏలూరు, అని వ్రాసికొనవలెను.

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక. చింతాద్రిపేట, మదరాసు.

శశిలేఖా కార్యస్థానము.

జార్జిటవున్, మద్రాస్.

ఈ కార్యస్థానములో నీ గ్రంథములు, వార్తాపత్రిక విక్రయింపబడును.

1. శశిలేఖ.

ఇది ౧౭సం॥ల నుండి ప్రచురింపబడు మంచి తెనుగు వార్తాపత్రిక. వారమునకు రెండు, అనగా, ప్రతి మంగళ శుక్రవారములలో ప్రచురింపబడు చున్నది. సం॥నకు చందా పోషకులకు రు. 12—0—0 లు, ఇతరులకు సం॥ రమునకు 6—0—0 ఆరు నెలల చందా రు 3—0—0 లు.

2. వాల్మీకిరామాయణము.

ఆంధ్రతాత్పర్య విశేషములుగల, యింత సరసమైన గ్రంథములను నిది వర కెవరును ముద్రించి యుండలేదు.

	రూ.	అ.		రూ.	అ.
బాలకాండ	1	3	ఆంధ్రతాత్పర్యముగల సంస్కృతభారతములోని సభాపర్వము,	2	4
అయోధ్యాకాండ	2	5	విరాటపర్వము	2	0
అరణ్యాకాండ	1	3	శ్రీరామానుజ భాష్యానుసారముగ ఆంధ్ర తాత్పర్యముగల భగవద్గీత	0	4
కిష్కింధకాండ	1	4	రైతు పత్రిక రెండు వాల్యూములు	4	0
సుందరకాండ	1	4			
యుద్ధకాండ	2	5			
ఆంధ్రమహాభారత రత్నములు	0	10			
వాల్మీకి రత్నములు	1	7			

గట్టుపల్లి - శేషాచార్యులు,
మేనేజరు.

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక. చింతాద్రిపేట, మదరాసు.

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక. చింతాద్రిపేట, మదరాసు.

మానవసేవాకార్యస్థానమున వెలకు దొరకు గ్రంథములు.

రాజమండ్రి.

1. కబీరు.—(ఇందు చరిత్రాంశము వచనముగను, ఉపదేశములు పద్యములుగ నుండును.) అత్తిలి సూర్యనారాయణగారిచే రచియింపబడినది. 0-2-0

2. బంగాళాదుంప.— నిడదవోలు వేంకటరావుగారిచే రచియింపబడినది. 0-2-6

8. అగ్గిపెట్టెలయంత్రశాల.—కంచల శ్రీమన్నారాయణగారిచే రచియింపబడినది. 0-4-0

4. లోకపావనశతకము.—(ఇందలి పద్యములు భక్తిరసము నొలికించును) ఆదిపూడి సోమనాథరావుగారిచే రచియింపబడినది. 0-2-0

5. కోటిలింగశతకము.— (రామలింగేశశతకము ననుసరించి వ్రాయబడినది. ఇందలిపద్యములు నీతిని దేశభక్తిని పురికొల్పును.) సత్యవోలు అప్పారావుగారిచే రచియింపబడినది. 0-3-0

6. స్త్రీలయెడ మనము గావించు పంచమహాపాతకములు — నాళము కృష్ణారావుగారిచే రచియింపబడినది. 0-1-0

7. వీరమతి.—(వీరరసప్రధానమైన యేడంకముల నాటకము. ఇందు దేశాభిమానము, స్వార్థత్యాగము, స్త్రీసాహసము ప్రదర్శింపబడును)మంగిపూడి వేంకటశర్మ, ముట్నూరి వేంకటసుబ్బారాయడుగార్లచే రచియింపబడినది. 0-10-0

8. భారతీయసందేశము.— స్వదేశాభిమానమును, విదేశయాత్రవలని ప్రయోజనములను వెల్లడించు నొక భాణము.) కవుకొండల వేంకటరావుగారిచే రచియింపబడినది. 0-1-0

9. భక్తితరంగిణి.— (ఇందు భగవద్భక్తి, దేశభక్తి, మానవసేవ మున్నగువాని గూర్చిన పద్యములు గలవు.) 0-2-6

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక. చింతాద్రిపేట, మదరాసు.

వేదము - వేంకటరాయశాస్త్రి

జ్యోతిష్మతీముద్రాక్షరశాల 4, మల్లికేశ్వరవీథి, ముత్యాలపేట, మదరాసు-

సంస్కృత గ్రంథములు.

ఈ 5టికి సం.వ్యాఖ్య,తె పూర్ణటీకయు కలవు

- మేఘసందేశము 294 పు. రు. 1-8
- రఘువంశము,6 సర్గలు, 353 పు. 1-8
- కుమారసంభవము. ,, 318 పు. 1-8
- అమరుకము—శృంగారలక్షణము. 12
- పుష్పబాణవిలాసము. ,, 8

భర్తృహరి శతకత్రయము.—సం. వ్యాఖ్య, తె. సంపూర్ణటీక, లక్షణకవి పద్యములును. 390 పు. 1-8

హితోపదేశము.—తెనుఁగు తర్జుమాతో 1-0

పంచతంత్రము.—మూలమాత్రము. 1-4

దశకుమారచరిత్రము తెనుగు తర్జుమాతో 1-12

విక్రమార్కచరిత్ర—తె. టిప్పణము, తెనుఁగు తర్జుమాతో. 1-0

భోజచరిత్ర—తె. టిప్పణము. తెనుఁగు తర్జుమాతో. 1-0

బిల్హణచరిత్ర—తె. సంపూర్ణటీక. 4

రసమంజరి—శృంగార విస్తరము, తె. సంపూర్ణటీక. 1-2

ప్రియదర్శికానాటిక— సం. టిప్పణము, తె. సంపూర్ణటీక, తె. తర్జుమాయు, పద్యములును. 8

శబ్దమంజరి తిజంతమంజరులు — ఆంధ్ర వివరణ సమేతము. 4

అబ్ద్రవతముల కల్పములు 4

ఆంధ్ర గ్రంథములు.

ప్రియదర్శికానాటిక.—సతాత్పర్యము. రు. ౦-6

ఉషానాటకము—కలలో ఉపపెండ్లి. 8

శాకుంతలనాటకము—కాళిదాసకృతికి తెనుఁగు. 8

ప్రతాపరుద్రీయనాటకము, సటిప్పణము. 1-0

నాగానందనాటకము —సటిప్పణము. 8

గ్రామ్యభాషాప్రయోగనిబర్హణము. 8

ఆంధ్రప్రసన్నరాఘవనాటకవిమర్శము. 1-0

కావ్యాలంకారచూడామణి. విన్నకోటపెద్దన 12

పారిజాతాపహరణము. 4 అ. పెద్దయక్షర. 6

మడికి సింగన జ్ఞానవాసిష్ఠరామాయణము. 1-0

విజయవిలాసము,సటీక. చేమకూర-వేం 1-0

సారంగధరచరిత్ర, ,, కలవతి కవి. 12

గౌరనహరిశ్చంద్ర ద్విపద.— సటిప్పణము. 12

శృంగారనైషధవిమర్శనమాత్ర 2

గ్రామ్యాదేశనిరసనము 2

ఈ క్రిందివి సులభవచనములు.

కథాసరిత్సాగరము ౧-వ సంచిక. 8

హితోపదేశకథలు—నీతిబోధకములు. 8

భోజకాళిదాసకథలు—రసభరితములు. 8

బేతాళునియద్భుతకథలు.—ప్రశ్నకలిగించునవి. 8

విక్రమార్కుని యద్భుతకథలు 8

కథాసరిత్సాగరము — మొదటికూర్పు. చిన్నయక్షరములు. అద్భుత నీతి శృంగారకథలు. 1092. పు. 2-8

కథాసరిత్సాగరము - 2 వ కూర్పు. పెద్దయక్షరములు సంపూర్ణగ్రంథము 3 వాల్యుములు, వాల్యుము 1 కి 2-0

ఆంధ్ర దశకుమారచరిత్ర, వచనము, దండికవి రచించిన సం. దశకుమార చరితకు తెనుఁగు, అత్యద్భుతప్రజ్ఞాప్రయోగముల కథలు. రు. 1-0

విజ్ఞానచంద్రికా బుక్కుడిపో.

శతకములు.

	రు.	అ.
నరసింహశతకము	0	2
భాస్కరశతకము	0	4
కుమారీశతకము	0	2
వేంకటేశ్వరశతకము	0	4
మాతృశతకము	0	1
మానసబోధశతకము	0	2
ముకుందశతకము	0	4
సుమతిశతకము	8	2
చంద్రశేఖరశతకము	0	1
దాశరథీశతకము	0	4
హరహరేశ్వరశతకము	0	4
సాధురక్షకశతకము	0	2
కుమారనీతిరత్నావళి	0	1
కుమారశతకము	0	6

నవలలు.

		రు.	అ.
రాణీసంయుక్త		0	12
విమలాదేవి		1	2
హేమలత చి. ల. నరసింహముగారిది.		0	8
రామచంద్రవిజయము	,,	0	8
అహల్యాబాయి	,,	0	8
సౌందర్యతిలక	,,	1	0
కర్పూరమంజరి	,,	0	12
దుర్గేశనందిని		1	0
వసుమతీవసంతము		1	8
లలిత చంద్రహాసము		0	14
మృణ్మయి		1	5
సీతారామ్		1	8
నూర్జహాన్		1	8
రాజసింహ		1	8
రాధారాణి		0	4
యుగళాంగుళీయకము		0	3
కాదంబరి		1	4
కళావతి		0	12
ఐవాన్‌హో		0	6
మదాలస		0	10
తారాబాయి		0	12
ఆనందమఠ		0	12
,, క్యాలికోబైండు		1	0
సుజనరంజని		0	6

నాటకములు.

	రు.	అ.
మందపాల (King lear)	0	8
ప్రియదర్శిని	0	4
సత్యహరిశ్చంద్రీయము	1	0
ప్రసన్నయాదవము	0	8
గయోపాఖ్యానము	0	8
పారిజాతాపహరణము	0	8

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక. చింతాద్రిపేట, మదరాసు.

విజ్ఞానచంద్రికా బుక్కుడిపో.

ఉష (వేంకటరాయశాస్త్రిది)	0	8
శాకుంతల	0	8
ప్రతాపరుద్రీయము	1	0
నాగానందము	0	8
యాదవకూరేంద్రవిజయము	0	1
పర్వతసందర్శనము (ప్రహసనము)	0	2
సువర్ణమాల	0	1
కన్యకాపరమేశ్వరీవిలాసము	1	0
గంగారాయకదన సమవాకారము	1	0

వచనగ్రంథములు.

వచనభాగవతము	6	8
స్త్రీలవ్రతకథలు 1వ భా	0	6
,, 2వ భా	0	6
B. R. S. కామేశ్వరరావు కృతులు	0	6½
హితోపదేశకథలు	0	8
భోజకాళిదాసకథలు	0	8
భేతాళునియద్భుతకథలు	0	8
విక్రమార్కుని యద్భుతకథలు	0	8
కథాసరిత్సాగరము మొదటి కూర్పు చిన్న యక్షరములు అద్భుత నీతి వ్యవహారక 1092 పుటలు	2-8	
పంచతంత్రము	0	6
నీతిచంద్రిక (చిన్నయసూరిది)		8

ఉపన్యాసమాలిక	0	8
ప్రశ్నోత్తరదీపము (వ్యాకర్ణము) ఏకభాషాలిపిప్రశంస	0	4
చతురంగదర్పణము.	0	10
వేశ్యాకులధర్మచంద్రిక	0	6
ప్రశ్నోత్తర జీవ కళావిర్భావ దీపిక.	1	6
అవతారచరిత్ర	0	5

చరిత్రలు.

హిందూమహాయుగము	1	0
మహమ్మదీయమహాయుగము	1	12
ఆంధ్రులచరిత్ర (1 వ భా)	1	4
ఆంధ్రులచరిత్ర (2 వ భా)	1	8
రాజస్థానకథావళి 1 వ భా	0	12
,, 2 వ భా	0	12
మహాపురుషులజీవితములు 1 వ భాగము	0	12
,, 2 వ భాగము	0	10
,, 3 వ భాగము	0	12
వివేకానందజీవితము	0	1
శంకరాచార్యులు	0	2
రామకృష్ణపరమహంస	0	2
అనిబిసంటు	0	1
బాలగంగాధరతిలకు	0	2
దాదాభాయినౌరోజీ	0	1
శ్రీవీరేశలింగము గారిస్వీయచరిత్రము	1	8

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక, చింతాద్రిపేట, మదరాసు.

విజ్ఞానచంద్రికా బుక్కుడిపో.

చంద్రగుప్తచక్రవర్తి	0	12
ఢిల్లీదర్బారు	1	8
నమ్మాళ్వారుచరిత్ర	0	6
స్వయంసాహాయ్యము (Self-help)	0	8
జీవితచరిత్రావళి (1వ భాగ)	0	4

ప్రకృతిశాస్త్రములు.

జంతుశాస్త్రము	0	9
వృక్షశాస్త్రము	0	7
శారీరశాస్త్రము ఆరోగ్యబోధిని	0	11
సివిక్సు	0	10
భౌతికశాస్త్రము	1	8
రసాయనశాస్త్రము	1	4
నేచరుస్టడీబుక్కు	0	4
ఆరోగ్యశాస్త్రము.	1	4

పద్యకావ్యములు.

శ్రీమదాంధ్ర మహాభారతము (7 సంపుటములు)	12	4
శ్రీమదాంధ్రభాగవతము	4	0
డిటో, రెండుసంపుటములు	4	12
భాస్కరరామాయణము	2	8
రంగనాథరామాయణము	2	8
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము	0	8
కళాపూర్ణోదయము	1	8
రాఘవపాండవీయము	1	8
సత్యవిజయము (అచ్చతెలుగు హరిశ్చంద్రునికథ)	0	12
కుచేలోపాఖ్యానము (భాగవతములోనిది సటీక	0	4
,, గట్టుప్రభుది	0	6
నలోపాఖ్యానము (సటీక)	0	6
అహల్యాబాయి.		
కొ. సీతమ్మగారిది.	0	4
లేడిజేన్‌గ్రే ,,	0	2
హరిశ్చంద్ర (ద్విపద) గౌరన మంత్రికృతి. బ్రహ్మశ్రీ వే. వేంకటరాయశాస్త్రి గారిచే సంస్కరింపబడినది	0	12
కావ్యాలంకారచూడామణి	0	12
పారిజాతాపహరణము	0	8
జ్ఞానవాసిష్ఠరామాయణము సింగన్నకృతి	1	0
విజయవిలాసము (సవ్యాఖ్యానము) పెద్దచ్చు	1	0
సారంగధరచరిత్ర ,,	0	12
మొల్లరామాయణము	0	8
వేమనపద్యములు (బ్రౌనుదొర గారి ఇంగ్లీషుతో క్యాలికో బైండు)	1	0
కుమారసంభవము (నన్నెచోడునిది)	1	0
చలిజ్వరము (Malaria)	0	8

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక. చింతాద్రిపేట, మదరాసు.

విజ్ఞానచంద్రికా బుక్కుడిపో.

పద్యకావ్యములు.

	రు.	అ.
మనుచరిత్రము	1	8
వసుచరిత్రము	2	8
,, ఉత్తమప్రతి	4	8
ప్రబంధరాజ వేంకటేశ్వర విజయవిలాసము	2	0
మిత్రవిందా పరిణయము	1	0
చంద్రాంగదచరిత్రము	1	0
యాదవ రాఘవ పాండవీయము	1	0
ద్విరేఫవర్ణదర్పణము	1	0
శ్రీకృష్ణాభ్యుదయము	0	8
త్రైలిపదేంద్రగురు చరిత్ర శరత్తారావళి	0	8
ఉత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము	0	4
సటీక శుద్ధాంధ్ర నిరోష్ఠ్య నిర్వచన కుశచరిత్ర	0	8
ప్రాస్తావిక పద్యావళి	0	8
మనుచరిత్ర ద్విపద	0	4
భోగినీదండకము	0	4
రంగారాయచరిత్ర.ది. నారాయణ కవిప్రణీతము	0	8
ఆముక్తమాల్యద(అట్టబైండు)	2	8
,, క్యాలికోబైండు	8	0
సరస భూపాలీయము	0	12

	రు.	అ.
రసికజన మనోభిరామము క్యాలికోబైండు	0	14
డిటో అట్టబైండు	0	8
విజయవిలాసము. పేపరు బైండు	0	2
నీలాసుందరీ పరిణయము	0	4
పారిజాతాపహరణము	0	4
ప్రబంధ సంబంధ బంధ నిబంధనగ్రంథము	0	4
శృంగారనైషధము పేపరు బైండు	0	10
డిటో అట్టబైండు	1	0
సీమరాణి	0	8
లక్షణాపరిణయము	0	4
కఠోపనిషత్తు	0	2
చంద్రసేనవిజయము	0	2
సుభద్రార్జునీయము	0	12
గజేంద్ర మోక్షము టీకా తాత్పర్యసహితము పేపరు బైండు	0	6
డిటో క్యాలికోబైండు	0	8
అప్పకవీయము అట్టబైండు	1	6
,, క్యాలికోబైండు	1	10
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్ర నామశేషము సాంబ నిఘంటువు టీకాసహితము అట్టబైండు	0	10

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక. చింతాద్రిపేట, మదరాసు.

విజ్ఞానచంద్రికా బుక్కు-డిపో.

డిటో క్యాలికో బైండు	0	12
సులక్షణసారం-టీకాసహితము	0	8

విమర్శనములు.

శ్రీకుమారాభ్యుదయవిమర్శన	0	4
మనుచరిత్రపీఠిక వైఖండనము	0	4
యక్షప్రశ్నములపీఠిక	0	4
విశ్వేశ్వరీయకృతివిమర్శనము	0	4
గ్రామ్యభాషాప్రయోగనిబంధన	0	8
ఆంధ్రప్రసన్న రాఘవ నాటక విమర్శనము	1	7
ఆంధ్రభాష (ఉత్పత్తి వికాసములు)	0	2
అముద్రితగ్రంథచింతామణీ మయూఖము	7	0
గ్రామ్యాదేశనిరసనము.—శ్రీయుత వేంకటరాయశాస్త్రి గారిచేఁజరుపబడినవ్యాసము	0	2

నిఘంటువులు.

ఇంగ్లీషు తెలుగు నిఘంటువు

Modern English Telugu Dictionary with technical terms	2	8
శబ్దరత్నాకరము (బ. సీతారామాచార్యులవారిది)	5	0
ఆంధ్రనిఘంటు త్రయము అట్టబైండు	0	10
,, క్యాలికో బైండు	0	12

సంస్కృత గ్రంథములు.

వీనికి అర్థతాత్పర్యములు కలవు.

జ్ఞానవాసిష్టము	6	0
సుభాషితమణి కంఠహారము	1	6
కలివిడంబనము	0	4
సౌభాగ్యలక్ష్మి	0	8
విదురమహానీతి	0	2
శైవసిద్ధాంతసంగ్రహము	0	8
బ్రహ్మతర్కస్తవము	1	0
శివకర్ణామృతము	0	8
రామాయణతాత్పర్యసంగ్రహము	0	1
శ్రౌతస్యైవ శైవచిహ్నాని	0	6
భగవద్గీతలు (తాత్పర్యసహితము)	1	8
పంచరత్నస్తుతి	0	8
శిష్టాస్సర్వే శివం ప్రపన్నాః	0	3
శ్రౌతమేవహిధారణంలింగస్య	0	8
భారత సంగ్రహము	0	8
చతుర్వేదతాత్పర్యసంగ్రహము	0	0
సర్వవేదాంతసంగ్రహము శ్రీశంకరాచార్యులది	2	8
పల్నాటి వీరచరిత్ర శ్రీనాథవిరచితము 90 పుటల ఉపోద్ఘాతము కలది. అపూర్వము.	1	0

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక. చింతాద్రిపేట, మదరాసు.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తు

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తను పేరనొక పరిషత్తు
చెన్నపట్టణమున స్థాపింపఁబడినది.

తెలుఁగుభాషను వాఙ్మయము నభివృద్ధినొందించుటయు నావిషయమునఁ బరిశ్రమచేయువారలకుఁ బ్రోత్సాహ మొసంగుటయు నీపరిషత్తుయొక్క ప్రయోజనములు. ఈపని నెఱవేర్చుటకై తెలుఁగుభాషలోని పదములకు వ్యుత్పత్తిమొదలగు వానిని నిరూపించుచు లక్ష్యసహితముగ నర్థమును వివరించు సర్వాంకషమగు నిఘంటువునొకటి ప్రకటించుట, లిఖితపుస్తకములఁగూడఁ జేర్చి యొక పెద్ద పుస్తక భాండాగారము నేర్పాటు చేయుట, తెలుఁగు దేశము యొక్కయుఁ బ్రజలయొక్కయు సవిస్తరమైన చరిత్ర రచించి ప్రచురించుట, పారిభాషికపదముల నిర్ణయించి వివరించు నొక శబ్దకోశమును సిద్ధముచేయుట మొదలగు సాధనము లవలంబింపఁబడును. ఇంతియేఁగాక తెలుఁగు భాషకును వాఙ్మయమునకును సంబంధించిన విషయములను జర్చించుట కాంధ్రసాహిత్య పరిషత్పత్రిక యను పేర నొక త్రైమాసిక పత్రిక పరీధావి సంవత్సర శ్రావణ మాసమునుండి వెలువడును. దీనికి సంవత్సరమునకుఁ జందా రు 3-0-0. ఆంధ్ర సాహిత్యపరిషత్సభ్యుల కీపత్రిక యుచితముగ నీయఁబడును. సభ్యులుగా నుండఁ గోరువా రీక్రింది వారికి వ్రాసి పరిషన్నిబంధనలను దెలిసికొనవచ్చును.

అక్కిరాజు ఉమాకాంతం

మేనేజరు.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తు

192—ఎస్ప్లనేడు.

చెన్నపట్టణము

అపూర్వము! త్వరపడుడు!!

హేమలత.

అచ్చులోనున్నది!! కొద్దిప్రతులుమాత్రమె!!

నవరస భరితమగు నాధునిక నాటకము. మదనసింగను రాజపుత్ర కుమారుడు, వినయ వివేక సుశీల సంపన్నయు నుత్తమ రాజపుత్రవంశ జాతయు నగు హేమలతను పరిణయము చేసికొనుట యిందలి కథాంశము. అల్లాహుదీను చక్రవర్తి చిత్తూరును ముట్టడి వెట్టుటయు రాజపుత్ర వీరుల యసాహాయ్య శౌర్యమున కోహటించి తన బలంబులమరల్చికొని పోవుటయు నీతి విశారదుడగు చిదానందయోగి ఋజు నీతి ప్రయోగముచే వసంత భట్టు మొదలగు క్షుద్రనీతి వేత్తల కుటిలనీతి కుంఠితమగుటయు, నింకను నద్భుతరసోదంచితములగు ననేక సందర్భములును రసోచితముగ నభివర్ణింపఁబడుటచే నీనాటకమెంతయు హృదయంగమముగ నుండును. మొదలుపెట్టినవారు కడముట్ట జదువక గ్రంథమును విడువరు. ఈనాటకము షేక్స్పియరు మొదలగు పాశ్చాత్యనాటక కర్తల సంప్రదాయముల ననుసరించి ప్రాచ్యపాశ్చాత్య నాటక సంప్రదాయవేత్తలును ప్రస్తుతము గౌర్నమెంటు అసిస్టెంటు తెలుగు ట్రాంస్లేటరును సుప్రసిద్ధులు నగు శ్రీయుత చెన్నాప్రగడ భానుమూర్తి పంతులు బి. ఏ. యల్. టి. గారిచే రచింపబడినది. అందలి శైలి కుదాహరణముగా నీ క్రిందిపద్యములఁ బొందుపరచబడినవి :—

ఉ॥ సింగపుఁ గోరులం బెరుకు చేవయుఁ బిడ్డులఁ బట్టు ధైర్యమ
స్సంగర రంగ మందసమ సాహసము న్నలివోని శౌర్యము
న్నంగదరాతి సైన్య విసర ప్రళయంకర విక్రమంబులు
న్సింగుల కుగ్గుబాలనె జనించిన యద్భుతశక్తులౌరయన్॥

ఉ॥ క్రేపులు వన్నెఁద్రావ నతిక్రమించెను గోవుల విగ్రహంబులు
న్గోపురముల్గుడు ల్పదికిఁ గోటికి మిక్కిలి గ్రాగ క్రూరులై
కాపురముల్ పెకన్నడిచెఁ గాంతుల కౌగిటఁ నుండు కాంతల
న్నాపులఁ జొచ్చి పట్టగ నసార్యత దూతలసంపి తుమ్ములన్॥

సీ॥ కావడే శరణార్థిగా దన్ను జేరిన రిపు సోదరుని రామనృపవరుండు
కావడే తనమేని కండఁగోసి యొసంగి పావురంబును శిబిక్ష్మావరుండు
కావడే ప్రియమిత్రుఁగమలాప్తుమార్కాని తనుజేరఁగయుని బృథాసుతుండు
కావడే రిపుడైన కాళియోరగువాని భార్యలు శరణన్న వాసుదేవు

గీ॥ డవని శరణాగతులఁ బ్రోచు నవసరముల
వెనుకముందును జూడరు వీరవరులు
దీనరక్షాపరాయణ దీక్షఁ జేసి
యభయమిచ్చెదు తరి శంకలనఘ యేల?

చ॥ కలికికకూజితంబులకు గాసిలుఁ జిల్కల మాతకుల్కఁ బె
గ్గిలు నెలఁదేటి పాటలకుఁ గెంజిగురున్ సెగఁగందు వేడివె
న్నెలఁబడివాడుఁ బయ్యెదకు నివ్వెఱగందు విరాళి గూడి యా
చెలువ యవస్థకుం దెరపి చిక్కదొకప్పుడు నెందుఁ జొచ్చినన్ ॥

చ॥ ఇన శశివంశ శేఖరు లహీనపరాక్రమ శాలురిట్టిమి
మ్మని మొన నోర్వగా హరి హరాదులకైనను గాదు కార్యమిం
కను గడుమేరమించుటయుఁ గానము కావున మీరు రాజ్యర
క్షణకుఁ గడంగి మీమదభుజగర్వ మఖర్వముగాఁ జూపుఁడీ ॥

ఉ॥ అక్కట! యుక్కుఁదున్కలు రణాంగణమందున రాజపుత్త్రులో
క్కొక్కడ వేవురందరిమి యుద్ధతి జూపెడు నిట్టిచందమే
నెక్కడజూడ! నిత్తెఱగు నేడ్తెఱజూపిన నిల్వ నేర్తుమే!
పెక్కుదినంబులారయు! నొక బెల్లును రాలదు కోటగోడలన్ ॥

కలరా

(రెండవకూర్పు సవరణచేయబడి సిద్ధమయినది.)

విషూచియనియు వాంతిభేదియనియు, గొట్టాలమ్మయనియు వేరివేరి ముల పిలువబడు కలరా జాడ్యము.. దినదినాభివృద్ధినంది, దేశమంతయు వ్యా పించి, అనేకప్రాణములను హరించుచున్నందున సాధ్యమయినంతవ మృత్యుదేవత బారినుండి తప్పించుకొందురుగాకయని ఈచిన్న పొత్త శ్రీయుత ఆచంట లక్ష్మీపతి, బి. ఏ, ఎం. బి. సి ఎం. గా రచింపబడినది. ఇందు కలరావ్యాపించువిధము, దానినడ్డగించుమార్గము చికిత్సఅను మూడుప్రకరణములుగలవు. ఆయుర్వేదశాస్త్రప్రకారము, గ్లేయ వైద్యశాస్త్రప్రకారము, మందులు, పథ్యపానీయములు వివరిం నవి. కాన ఎల్లవారికి నిదిసంజీవివంటిది. ఆంగ్లేయాంధ్రపత్రికలు మిక్కి పొగడియున్నవి.

"The instructions and precautions which are giv have been found to be effective" Madras Mail 25-8-

"This will be of great use to the people, especia the women of the house, who will obtain a clear id of this cruel disease" The Indian Patrot. 13-9

"It is full of most valuable information and pra cal suggestion. It will be a most useful thing if widely read and the lessons it contains are pu practice. The Hindu 26-8

" గ్రామాదులలో నీచిన్నపుస్తకముయొక్క ప్రచారము మహాముఖ్యమయినది."

ఆంధ్రపత్రిక, బొంబాయి.

" ఈగ్రంథము ప్రజలయొక్క సౌఖ్యము నిమిత్తమొక్కొక యత్నమును చేయుచున్నది. ఇట్టి సర్వజనోపయోగకరమైన గ్రంథమును వ్రాసిన లక్ష్మీపతిగారును, ప్రకటించిన విజ్ఞానచంద్రికామండలి వారును మిగులవందనీయులు."

దేశమాత, రాజమండ్రి.

" ప్రతిసంవత్సరమును కలరావ్యాధిచే పీడింపబడు మనదేశీయుల కిట్టి గ్రంథము ముఖ్యమని చెప్పగలము."

కృష్ణాపత్రిక, బందరు.

" ఈపుస్తకము ఆంధ్రులకందఱకును, స్త్రీపురుషులకు సమా, చక్కగా విశదమగు సులభశైలిలో వ్రాయబడియున్నది గాన, ప్రతియొక్కరును, దీనినిచదివి, కడనెక్కడిది, ఆరోగ్య చెందుదురుగాక. గ్రంథకర్తకు కృతజ్ఞులౌదురు గాక."

ఆంధ్రప్రకాశిక, చెన్నపట్టణము.

హిందూదేశైశ్వర్య చరిత్రము.

శ్రీరమేశచ్చంద్రదత్తుగారి "ఎకనామిక్సుహిస్టరీల" పీఠికలకు ఇది తెనుఁగు
ము. పూర్వకాలపుచేతివృత్తులు నశించిపోవుటకును, పన్నులు సవరణ సే
సపుడు రైతులు నిరాధారులై దిక్కులేనివారలై ఉండుటకును, దేశమున
వులు వచ్చుటకును, ఆసమయమునధాన్యమును కొన లేక జనులు దరిద్రులై
ండుటకును, ఈ మొద లైనవానికిఁ గారణములును, రైతువారి సెటిల్
ంటుకును, జమీందారి సెటిల్ మెంటుకును గల భేదములచే జనులకు కలు
లాభనష్టములును, పంచాయతీ సభలు లేమి నష్టములును, దారిద్ర్యస్థితికి
రణములును, నీపుస్తకమున వర్ణింపఁబడి ఉన్నవి. వ్యాపారముసేయు వర్త
లో ప్రతివానిచేతియందు నుండఁదగినది. ప్రతి ౧-కి వెల ౪. ౮.

శోకమహాచక్రవర్తిచరిత్రము. ప్రతి ౧-కి అణాలు ౨-౬

ప్తమ ఎడ్వర్డు చక్రవర్తి చరిత్రము. ప్రతి ౧-కి వెల అణాలు. ౮-

అన్నిటికిని తపాలాఖర్చులు ప్రత్యేకము.

చిరునామా: యస్. వి. రంగాచార్యులు

88. వరదాముత్తియప్పన్ వీధి. చెన్నపురి.

ల లి త.

(రెండవకూర్పు సిద్ధమైనది.)

ఇయ్యది హూణభాషలో నుండిన కథ ననుసరించి శ్రీయుత రాయ
ప్రోలు వేంకట సుబ్బారావుగారిచే రచింపబడినది. కవిత్వము లలిత పద
మాయుష్టమై, నిర్దుష్టమై యున్నది. కథాభాగము నూతన సంప్రదాయము
వకరించి రసోచితములైన వర్ణనలతో నిండి మిక్కిలి మనోహరముగా
న్నది. శతావధానులును, గ్రంథకర్తలును నగు భాషాకోవిదు లంద అంద
మెచ్చుకొని యున్నారు. వెల 0-4-0

వలయువారు,

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రికా బుక్కు డిపో.

చింతాద్రిపేట, మద్రాసు.

విజ్ఞానచంద్రికాపరిషత్తు

ప్రతి సంవత్సరము జూలయి నెలలో సాహిత్యము, చరిత్ర, ప్రకృతి శాస్త్రములలో పరీక్ష జరుపబడును. అందు కృతార్థులైన ఉత్తమ విద్యార్థులకు రు **816-0-0** లు **10** బంగారు పతకములు బహుమానముగా నీయబడును. భాషాభిమానుల ధనరూపక ప్రోత్సాహ మభివృద్ధియగుకొలది బహుమతుల సంఖ్య హెచ్చింపఁదగలదు. ప్రత్యేకముగా నిందు స్త్రీలకొఱకు 100-0-0 లును ఒక బంగారు పతకము నుద్దేశింపబడినవి.

1913 వ సం ॥ పఠనీయ గ్రంథములు.

శ్రీరామచరిత్ర. (భాగవతములోనిది.) (ప్రత్యేకముగా టీకా తాత్పర్య, ఛందోవ్యాకరణాది విశేషంబులతో ప్రకటింపఁబడినది.)	0-6-
వసుమతీవసంతము—(నవల)	1-4-0
మహమ్మదీయమహాయుగము.	1-12-0
స్వాయంసాహాయ్యము.	0-8-0
ఆరోగ్యశాస్త్రము.	1-4-0
భౌతికశాస్త్రము.	1-8-0

వివరములు తెలిసికొనగోరువారు 'పరిషత్కార్యదర్శి' గారికి వ్రాయవలెను. దరఖాస్తుఫారములు వలయువారికి పంపబడును. ప్రవేశరుసుము విజ్ఞానచంద్రికా మేనేజరుగారికి పంపవలెను. పై అన్ని పుస్తకముల క్రింది చిరునామాకు వ్రాయవలెను.

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రికాబుక్కు-డిపో,

చింతాద్రిపేట, మదరాసు.